ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXII — Број 448
Субота, 30 јул 1960 год.

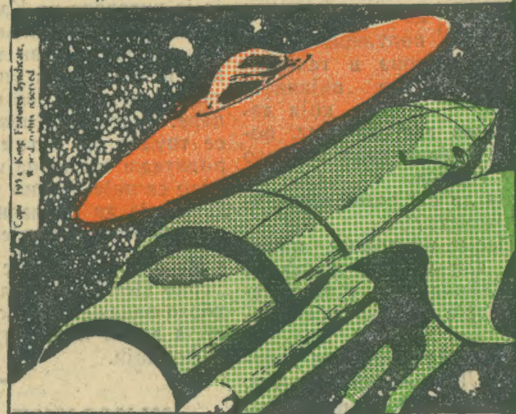
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

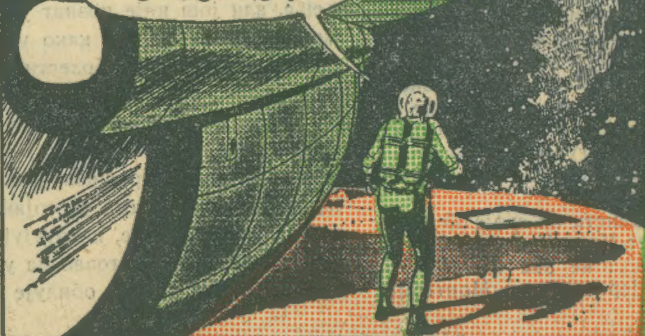

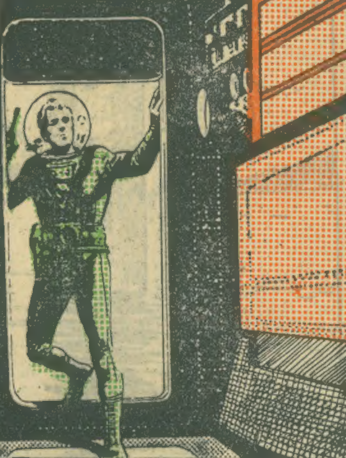

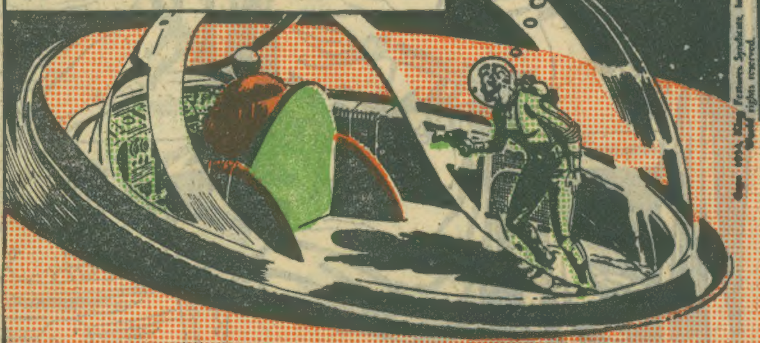

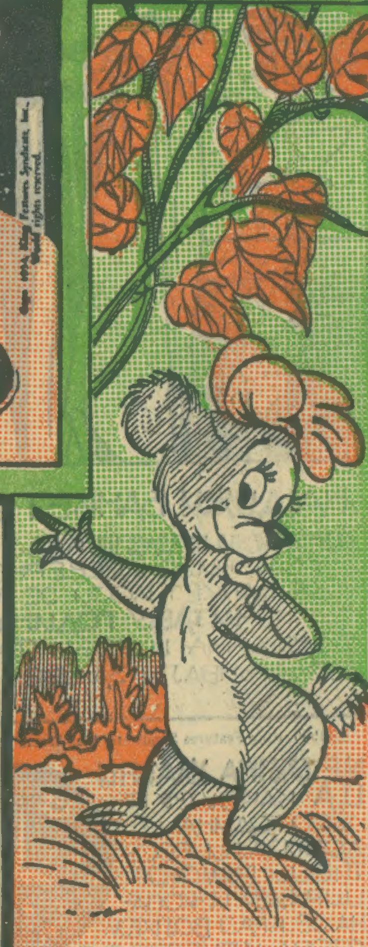

У ОВОМ БРОЈУ:

- ПРИЧА О НАЈМАЊЕМ ВОЈНИКУ
- ЖИВОТИЊЕ НА СЦЕНИ
- ЗАНИМЉИВОСТИ

СТРИПОВИ:

Пут у средиште земље, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Попај, Тоби Тајлер

T. 7/60

НЕТ КИНГ КОЛ

Нет Кинг Кол певач романса и популарних шансона и талентовани пијаниста у џезу, који данас ужива светски глас, постао је славан када је имао тек 17 година.

— Да ли сте више певач или пијаниста?

— Песме ми доносе много новца, али у срцу припадам џезу. Већина европских земаља познаје ме као џез-пијанисту.

На почетку био је џез-уметник као Луис Армстронг. Али, о њему данас критика пише: „То је певач који понекад свира и на клавиру. Његове плоче „Мона Лиза", „Дарлинг", „Све вас јако волим" омиљене су широм света. Неке од њих продате су у преко милион примерака". Само један уговор склопљен на три године са хотелом „Санд" у Лас Вегасу донео му је огроман приход. Телевизиски и радио програми, певање по кабареима и позориштима, плоче, осигурали су му годишњи приход од око 500.000 долара.

Пијаниста од своје 15 године Нет Кинг Кол је рођен 17 марта... не зна се које године јер крије, у Монтгомерију у 'Алабами. Познато је да је 1937, кад је имао око 17 година завршио нижу школу. Дакле, данас има око 43 године. Право име му је Натаниел Адамс Кол. Када је имао четири године породица се преселила у Чикаго. Његова три брата — Еди, Фреди и Исак и сестра Евелин већ у детињству су показивали музичке способности, а он је са 15 година постао већ талентовани пијаниста.

Ангажовала га је 1937 године једна црначка трупа која је путовала по Калифорнији. Почетак је обећавао много, али један члан трупе однео је целокупни приход и сви су остали без пребијене паре. Осетљив и поносан Нет се трудио да о томе његови родитељи не дознају ништа. Зато се није вратио у Чикаго. Почео је да обилази кабарее на југу Калифорније.

У то време је створио „Трио Нет Кинг Кол" који је убрзо запажен у Лос Анђелосу, а затим и по читавој Калифорнији.

— Како је почела ваша певачка каријера?

— Једне вечери у неком бистроу Холивуда неки гост је замолио газду да му се отпева „Суит Лорен". Мада раније никад нисам певао, покушао сам, да бих задовољио газду. Мој промукли глас изазвао је аплауз свих гостију, само онај који је тражио песму повикао је:

— Младићу, с таквим гласом, боље да си остао код куће у кревету.

Примедба ме ипак није обесхрабрила. Почео сам чак да узимам часове певања.

Своју прву плочу снимио је 1943 године и она је убрзо распродата у 500.000 примерака.

Нет Кинг Кол је приређивао концерте у више од 20 земаља. Обишао је Европу у три маха — 1950, 1954 и прошле године. Свуда је радо приман. У Калифорнији је изабран за члана нарочитог жирија који је имао задатак да одабира и потстакне објављивање музичких дела младих композитора.

ЖУМАНЦЕ ПРОТИВ РЕУМАТИЗМА

И поред свих заузимања лекара, узроци реуматизма нису довољно испитани. Зна се, например, да је јак реуматизам зглобова последица извесних инфективних запаљења, али још није познат утицај алергије на ово обољење. Такође је спорно како утиче исхрана као предохрана против ове несносне болести, али је сигурно да онај ко се лоше храни лако оболи од реуме.

Један амерички лекар је утврдио на основу клиничких испитивања да су деца која не једу јаја склона реуматизму. Пошто је преписао јаја као лек, деца су оздравила, јер у жуманцету има састојака који делују против алергије. С друге стране, испитујући крвну слику реуматичара, овај лекар је констатовао да у њој има веома мало корисних састојака којима обилује жуманце јајета.

ЗНАТЕ ЛИ О ЗУБИМА

Зуби су код човека и код других живих бића не само орган за ситњење хране већ су и украс лица. Предња четири зуба, од којих су средњи широко-лопатичасти називају се секутићи (инцизиви), до њих су дужи и шиљати очњаци (канини), последња три већа и шира зуба су моларни — за млевење, а крајњи кутњак се назива умњак. Код деце се, као што знамо, први зуби зову млечњаци.

На сваком зубу се разликује: круница, врат и корен. Врат је онај део између крунице и корена, а корен је усађен у виличну кост. Секутићи, очњаци и мали кутњаци у доњој и други мали кутњак у горњој вилици имају по један корен. Доњи велики кутњаци и први мали кутњак у горњој вилици имају по два корена а горњи велики кутњаци имају по три корена.

Зуби постају из зачетка из кога и кожа и нокти. Клице зуба се стварају још код детета у мајчиној утроби, а потпуно развијају у петом ембрионалном месецу. Дете нема ни једног зуба све док клица не почне да се развија. Ницање зуба млечњака почиње тек у шестом месецу живота, и то прво секутића. Млечни кутњак ниче кад одојче има 12—15 месеци док очњак пробија у 16—20 месецу. Ови зуби се појављују једновремено и у горњој и у доњој вилици.

Од осме године ови привремени зуби се замењују сталним. Прво расту секутићи. Од 9—11 године мењају се млечни кутњаци, од 11—12 године очњаци а од 13—16 године ниче стални велики кутњак. У 18—20 година израста последњи кутњак — умњак. Према томе млечних зуба има 20, а стална су 32.

Сваки зуб је састављен из тврдих коштаних састојака и меких делова.

Основу зуба чини зубна кост (дентин) састављена из неорганских материја — фосфорних соли и карбоната, и то у виду танких цевчица кроз које се цео зуб храни. Круница је обложена слојем глеђи која садржи још више неорганских материја (око 97%) и још је тврђа од дентина. Део зубног корена који је усађен у виличне чашице (алвеоле) обложен је слојем такозваног зубног цемента по грађи сличног правој кости. Шупљина у средини зуба испуњена је меким деловима, пихтијастом масом, у којој се налазе крвни судови. Ово се зове зубна срж, или популарно „живац".

Око врата зуба налази се један јачи слој везивног ткива који га као оковратник обавија и чува корен од повреда и продирања бактерија. Ова је веза врло важна за чврстину и здравље зуба јер када она попусти зуб почиње да се клати.

Здрава зубна глеђ је светла, а може имати разне нијансе: жућкасти зуби су обично кратки и збијени тврди и чврсто усађени. Овакви се зуби врло ретко кваре. Бели или жућкасто бели су најлепши али мање чврсти и отпорни. Најзад има плавичасто-модрих зуба или белих као креда :они имају танку глеђ, без сјаја су, меки и крти и брзо се кваре.

БОЉИ СУ...

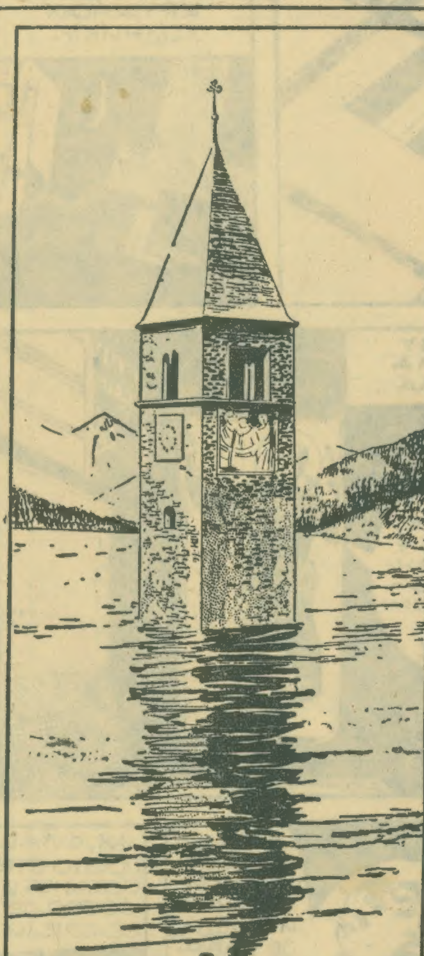
Мужјаци обичног комарца (Culex pipiens) хране се слатким биљним соковима, а женке сисају крв топлокрвних животиња. Женка помоћу својих игличастих вилица пробуши кожу животиње и исиса крв.

Ripley's — Веровали или не !

ПИСАЋА МАШИНА КРИСТОФЕРА ШОЛСА

Некадашњи претседник Сједињених Америчких Држава Абрахам Линколн одредио је 1863 године штампара Кристофера Л. Шолса да убира таксе у луци Милвоки, у држави Висконсин. То није био тако напоран посао и Шолс је у току радног времена могао да обавља и своје приватне ствари. Највише времена проводио је у једној машинској радионици у северном делу

града где је са својим друговима покушавао да нешто изуме.

Један од његових присних пријатеља био је Семјуел Саул, с којим је успео да начини справицу за нумерисање страница главних књиговодствених књига. Други његов близак пријатељ био је Карлос Глајден, чија се машта веома распалила после вести о покушају да се пронађе писаћа машина. Улето 1867 године он је показао Шолсу чланак о „књижевном клавиру" који је изумео један Американац. Чланак је инспирисао и Шолса.

Заједно са Саулом и Глајденом Шолс је начинио направу помоћу које је могао кроз индиго да откуца на папиру слово w. Пресрећан због овога, он се латио да по истом принципу изради и целу азбуку. После неколико месеци појавио се његов први модел.

А тада је настао проблем како да се заинтересује што већи број људи који би морално и финансиски подупрли производњу и пласирање прве писаће машине. Поред овога настале су и распре око поделе процента проналазачу, јер су сва тројица себе сматрали правим.

Пошто нико од њих није имао довољно средстава за усавршавање овог грубог модела, група се растурила. Једини је још остао да ради Шолс уз помоћ Џемса Денсмора, такође бившег штампара. Заједничким напорима израђивали су модел за моделом с циљем да што више усаврше свој „Type-writer", како се писаћа машина и данас назива на енглеском језику. Шолс је био задовољан сваким последњим моделом, али Денсмор не, јер је у подухват уложио већи финансиски удео. Истовремено, он је био главни произвођач и продавац. Никад није помислио да напусти производњу, чак ни у најкритичнијим моментима када је Шолс био потпуно разочаран и решавао да се једном за свагда окане јаловог посла. Своју идеју да преуреди четвороредну тастатуру спровео је са успехом и она је углавном задржала исти изглед и до данас.

Све машине које су дотле направили продате су телеграфима, судским извештачима и адвокатима. Једина незгода била је у томе, што је производња сваке машине стајала више него што се за њу могло добити. Дугови су се зато гомилали и нешто се морало предузети.

Најзад, 1873 године, понуђено је фирми „Ремингтон и синови" која је прва продавала пушке и шиваће машине, да изради 1.000 писаћих машина које би распродао сам Денсмор и његови помагачи. Ремингтон је преуредио један део своје велике фабрике у држави Њујорк и поставио неколико најспособнијих механичара за израду.

У међувремену Денсмор је отворио продавницу у Хановер улици у Њујорку. У јулу 1874 године стигле су прве испоруке — писаће машине „Шолс и Глајден" које су оглашаване као машине на којима се постиже брзина од 30 до 60 речи у минуту, а уштеђује време и папир. Цена је износила 125 долара. Како је Шолсу припадало 10% као изумитељу, то му је свака продата машина доносила 1,25 долара.

Пошто продајом Ремингтон није био задовољан он је 1876 године извршио на машини неке измене, које се Шолсу нису свиделе. Нaљутио се и последњи део свог удела пренео на Денсмора. Шолсов добитак од изума ипак је претстављао добру суму — 25.000 долара.

Компанија Ремингтон је због новчаних неприлика продала право на производњу писаћих машина једној другој фирми, која је задржала исти назив „Ремингтон". Пошто је претрпела још неке преправке, машина је најзад продрла на тржиште и у пословним круговима прихваћена као неопходна направа.

ПАЈА ПАТАК
by Walt Disney
ЗДРАВО! ИДЕМ ДА БАЦИМ ПИСМО! ХОЋЕШ ЛИ СА МНОМ?
ДАБОМЕ!
САМО ДА КАЖЕМ ЧИКА БАЈИ КУДА ЋУ!
ОДОХ ДА ПРОШЕТАМ С ПАТОМ! НЕЋУ ДУГО!
ОХ! ЗАБОРАВИЛА САМ МАРКУ! ДА НЕМАШ ЈЕДНУ ПРИ СЕБИ?
ИМАМ! ЕВО ТИ!
ПОСЛАСТИЧАРНИЦА
'ОЋЕШ ЛИМУНАДУ?
РАДИЈЕ СЛАДОЛЕД!
ЛИМУНАДА 10Д
СЛАДОЛЕД 20Д
ГЛЕ... ДВЕ ДВО-БАНКЕ!
МОРА ДА ЈЕ НЕКО...
ОХ! КИША!
ПА МОЖЕМО АУТОБУСОМ!
ВАШ КАО ШТО САМ СУМЊАО, МОМЧЕ... ОНА ТЕ ПУМПА!
ПАТА
Walt Disney

БРЖИ од авиона

Обад који је велик свега 1,5 см. бржи је од прекоокеанских бродова, брзих возова, аутомобила, па и многих авиона. Овај инсект може да достигне брзину од 1.000 километара на час. Просто невероватно, зар не?

УМИРУЈУЋЕ СРЕДСТВО ЗА ВИЗОНЕ

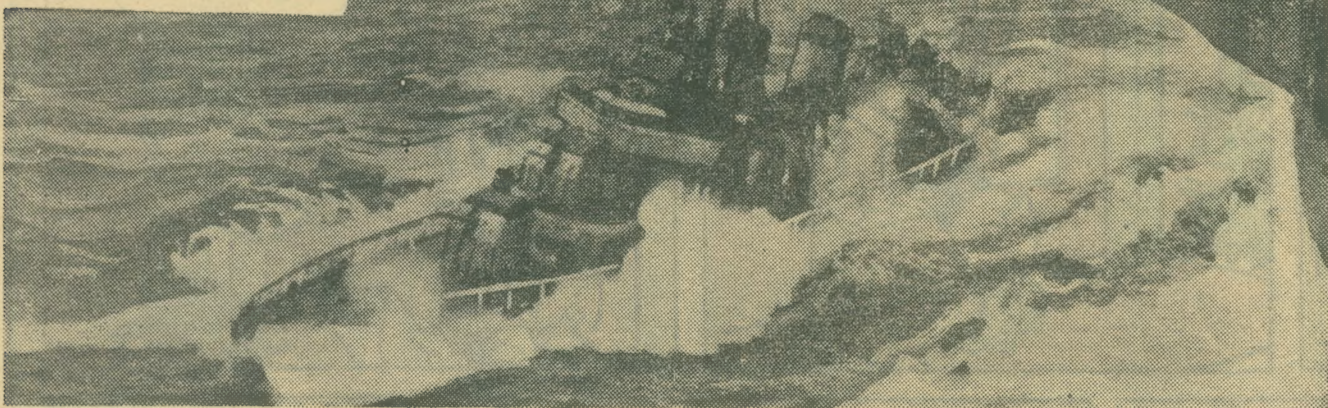
Одгајивачи визона живе у свакодневном страху за своје животиње. Довољно је да неки млазни авион сувише ниско пролети изнад мочваре у којој они живе, или да их застраши пуцањ каквог злонамерног уљеза, па да животиње обузме „колективно лудило". У таквом стању женке могу да потамане своје младунце, а и цела колонија да заувек напусти пребивалиште.

Један канадски ветеринар дошао је зато на мисао да им даје умирујућа средства која се дају и нервозним људима, специјално резерпин. Његов опит је показао да овај лек брзо смирује животиње. Чак иако су већ захваћене великим страхом оне престају да тамане своје потомство.

„ОТРОВ ГАРАЖА"

У америчком институту за народно здравље испитивано је какву штету наноси мозгу удисање отровних гасова. Пуштан је гас познат под именом „отров гаража" који се развија из одводних цеви на аутомобилима за време рада мотора. Познато је да он проузрокује сваке године обољења па и смрт стотине лица која раде у гаражама на поправкама мотора.

Стручњаци су нашли да на мозгу животиња које су удисале пола сата овај гас настају видне промене. Крвни судови у мозгу били су надувени и испуњени згуснутим црвеним честицама, као кад организам покушава да унесе веће количине кисеоника борећи се против смртоносног дејства отрова.

Последња победа старог америчког разарача Борија. Једна од најдраматичнијих борби у којој су узајамно потопљени и разарач и једна немачка подморница.

Покољ усред океана

Сасвим је мало још требало па да данонoћна офанзива немачких подморница почетком 1943 године сломије кичму савезника. Критична фаза подморничког рата настала је у марту те године када су за 20 дана торпедована и потопљена 54 савезничка теретна брода. Адмирал Дениц је наредио јуриш подморница на „бродски мост“ који је спајао САД, арсенал савезника, са Великом Британијом и СССР.

Савезнички команданти су озбиљно почели да помишљају да инвазију Европе планирану за пролеће 1944 године, одложе, и прекину са помагањем СССР као и да зауставе своју офанзиву у Тунису. Потапање савезничких бродова је нарочито учестало от како су немачке подморнице У-Боте биле снабдевене новим акустичним торпедима који су елисе непријатељских бродова магично привлачиле.

Као што обично бива иза врхунца кризе настало је видно олакшање. Оно је дошло не само као последица замора немачких подморница и њихових посада већ и још више као резултат надљудских напора хиљада британских и америчких научника. Савезнички бродови су у марту и априлу добили нова одбранбена оружја против подморница: бацаче који шаљу ракетне пројектиле назване „јежеви“, гранате пуњене снажним експлозивом толитом, нове радарске уређаје који омогућују да се непријатељска подморница открије на површини мора чак и у најтамнијој ноћи и хидрофонску светлосну прашину која је, бацана са авиона, омогућавала да се прати кретање подморница непосредно под водом. На немачка акустична торпеда савезници су одмах одговорили заглушивачима „Фоксер“.

Захваљујући овоме као и бољој заштити конвоја, у току првих 11 дана априла потопљено је само 15 савезничких бродова а у мају је чак савезницима пошло за руком да униште 25 немачких подморница. Изгледало је да се ратна срећа на мору први пут после три године преокренула у корист савезника.

Немци су привремено обуставили подморничку офанзиву да би још боље наоружали и опремили подморнице и почетком јесени поново кренули у напад. Новим јуришима подморничких јединица Немци су се надали да ће дотући савезнике на мору.

У тој последњој и нарочито огорченој фази дошло је до чувене поморске битке између старог америчког разарача „Бори“ и једне немачке подморнице од 750 тона. Догодило се то 1 новембра 1943 године када је разарач Бори, обновљен после 20 година лежења у једној поморској бази, поново кренуо на ратну дужност кроз буром усковитлани океан.

Брод најминималније осветљен, пловио је ноћу. Млади командант поручник Чарлс Хачинс зурио је у мрак. Изненада, у три сата и 44 минута, радариста је преко гласноговорника јавио да је открио неки непознат подморски објект. Било је јасно да је у питању нека непредвиђена немачка подморница. Командант је наредио да се пловидба убрза и избаце гранате и светлосна прашина фоскар.

Није прошао ни цео минут а из пенушаве воде океана појавила се као каква утвара циновска силуета немачке подморнице. Рефлектор је снажно осветлио мост подморнице са куполом. Амерички разарач је мало кориговао свој положај а затим се свом снагом својих машина, бљујући смртоносну ватру из свих оружја на изненађеног непријатеља, устремио на подморницу. Благовременим маневром подморница је заузела паралелан положај с разарачем. Топовски хици са Борија слистили су једини топ на мосту подморнице и Немци су могли да се бране само својим лаким топовима од 20 милиметара. Успели су да пробију труп Борија у висини машина и да оштете командни мост, али је паљба америчких нишанџија из много тежих оруђа била знатно ефикаснија. Сви Немци који су само промолили главу били су побијени.

Немачки командант је узалуд покушавао да умакне кривудајући брзином од 18 чворова на сат. Торпедо које је избацио промашило је циљ. Разарач је пристизао своју жртву.

Најзад је дошао тренутак непосредног обрачуна — са палуба бродова. Брзином од 25 чворова на сат Бори се приближавао десном боку подморнице. Очекујући судар сви амерички морнари су се ухватили за палубу и ограде. Немци су неочекивано пустили у погон све машине и огромни таласи које су оне направиле подигли су прамац Борија који је ударио у палубу подморнице али је није озбиљно оштетио. Два брода су читавих десет минута остала спојена у смртоносном загрљају. Са разарача су поново управили рефлекторе на подморницу и осули најжешћу паљбу. И поред отпора немачких митраљеза све што се налазило на површини немачке подморнице збрисано је, оклоп избушен и изрешетан, гвожђе искривљено а људи побијени.

Немачки морнари су почели да излазе из подморнице са митраљезима у рукама и да покушавају да нападну бројније Американце који су се налазили у повољнијем положају јер су били изнад њих. Амерички командант Хачинс је пустио индијански ратни крик а за њим су се заорили повици осталих: спремали су се за борбу прса у прса. Најхладнокрвнији од њих заузео је са једним митраљезом повољан положај на палуби и почео да коси Немце који су крвави и изобличени од ужаса падали један за другим у море. У жару битке Американци су употребљавали и сигналну муницију која је код Немаца проузроковала само опекотине, а један шофер из Тексаса је применио омиљену вештину и једном Немцу хитнуо право у стомак свој нож.

Најзад је море раздвојило супарнике. Немци су претрпели тешке губитке али је подморница чији је оклоп предвиђен за притиске на великим дубинама добро издржала судар. Бори је имао оклоп од свега пет милиметара и вода је почела да плави његово одељење за машине.

Упркос тешком оштећењу амерички разарач је и даље гонио противника свом жестином. Подморница је почела да заузима положај за избацивање торпеда а Бори је грозничаво маневрисао као и она. За све време је бљувао смртоносну паљбу, али никако није могао да уништи подморницу која је била сувише близу.

Најзад је Хачинсу синула идеја. Наредио је да се снопови свих рефлектора управе на подморницу. Немачки командант је насео овом лукавству и почео да бежи у правој линији. Бори се дао у потеру за њим заузимајући повољнији положај за избацивање граната пуњених торпексом које експлодирају на малој дубини.

Немци су касно приметили маневар америчког разарача и потмуле експлозије три гранате су затресле њен раздрмани оклоп. Готово у истом тренутку прамац немачке подморнице се као циновска рука подигао високо изнад морске површине. Као у самртном ропцу пловила је још неколико стотина метара, примила још само један топовски погодак право у машинарницу и у знак предаје испалила неколико ракета. Петнаестак Немаца су са гуменим чамцима искочили на површину воде и труп подморнице је заувек потонуо на дно океана.

Док су се Американци припремали да спасу немачке морнаре радариста је најавио нову опасност — од друге немачке подморнице.

Један торпедо је прохујао поред саме крме разарача. Није се смело ни часа чекати. Снажне елисе разарача почеле су да мењају положај брода. На несрећу баш у правцу немачких морнара чији су крици проломили ноћ. Сви до једног били су исечени ножевима елиса.

Сам на пучини, разарач се све до зоре борио са водом која га је плавила. Последњи сигнал који је примио носач авиона „Кард“ гласио је:

— Почињемо да тонемо!

Око подне, када је већ готово цела палуба брода била под водом појавио се на хоризонту један амерички брод. Море је било сувише бурно и Бориу се није могло прићи. Његовим исцрпеним морнарима није остало ништа друго него да поскачу у воду и сачекају спасење. Али вода је била ледена и 25 морнара и официра умрли су од излива крви.

Последњи је остао Хачинс. Подигао је на јарболу високо америчку заставу и напустио брод тек кад су таласи прекрили његову палубу.

АВИОН-РЕСТОРАН

Фински механичар Ерик Скогстер добро зна о чему савремена деца сањају па им је остварио једну жељу. Кад је после рата један ислужени авион финског ваздухопловства требало да буде размонтиран дошао је на сјајну замисао да га претвори у дечји млечни ресторан. Авион, постављен у парку Хеменлина, постао је привлачна тачка за сву тамошњу децу. Чак и за време оштре северњачке зиме она могу у њему да се играју „авионских путника“ јер се унутрашњост авиона загрева.

ОПОМЕНА

Једно лондонско предузеће за чишћење одела у жељи да и оно са своје стране допринесе спречавању саобраћајних несрећа, ради опомене лакомисленим возачима истакло је у свом излогу опомену: „Вози опрезно, мрље крви тешко се отклањају“.

БОЈА БРЕСКВЕ И АПЕТИТ

Испитујући апетит деце и одраслих у трпезаријама разне боје, амерички психолог Бирен је закључио да зидови обојени као бресква потстичу рад желудачних жлезда. Према његовом савету, извесне болнице и опоравилишта измениће боју својих соба за обедовање.

НОВА ЕНГЛЕСКА АЗБУКА

Утврђено је да 25 отсто ученика у Енглеској не зна правилно да чита па је зато створена нова азбука фонетски приступачнија. У њој су изостављени неки гласови али је унесено 19 нових знакова.

Тако ће у новој школској години 1200 ученика учити да чита и пише по новој азбуци од 42 слова коју је саставио Џ. Џ. Питман. Успех ових ученика, према изјави професора Х. Л. Елвина, шефа британског Института за школство, упоређиваће се са успехом деце која ће и даље учити по старој азбуци. Испитивања ће трајати пет година. Родитељима је остављено на вољу да ли ће допустити да им деца послуже за овај експеримент.

Медицина кроз векове

НОВИ ИНСТРУМЕНТИ

Док су се у првим деценијама 19 века амерички лекари за постављање дијагнозе ослањали искључиво на свој вид и слух, у Европи се постепено рађала нова техника откривања болести. Стетоскоп, претеча лекарских слушалица, већ је био „рођен“. Немачки физиолог Херман фон Хелмхолц начинио је један апарат који је дозвољавао да се „завири“ у дотад неприступачне делове ока. За његовим апаратом појавили су се и други који су олакшавали и омогућавали тачније постављање дијагнозе код појединих органа што је довело до одвајања разних специјалности у медицини.

Хелмхолц је био ученик великог немачког физиолога Јоханеса Петера Милера кога и данас сматрају „симболом преласка од размишљања ка делању“. Хелмхолц је био изванредно добро „поткован“ у физици и то своје знање срећно је здружио са својим медицинским образовањем. Један од резултата те срећне спреге је његова „Физиолошка оптика“ (1867) за коју се говорило да је „највећа од свих написаних књига о физичким законима вида“.

Хелмхолца су називали „комплетним научником“. Мада је своју каријеру почео као физиолог, постао је касније професор физике на медицинском факултету у Берлину. Као физичар, он је не само без престанка вршио опите, већ је стално усавршавао апарате да би његова мерења била што тачнија и потпунија. Да би могао да посматра и проучава рад ока, он је, например, изумео офталмометар и офталмоскоп, апарат за преглед унутрашњости ока и очног дна (1851).

Пре Хелмхолцових проналазака офталмолошке операције биле су ограничене готово искључиво на видљиву површину ока. Међутим, Хелмхолцов офталмоскоп омогућио је лекарима да се упусте у „смелије подвиге“ и да предузимају сложеније хируршке захвате на оку. На медицинској позорници појављују се велики очни лекари као што су Немац Албрехт фон Грефе и Холанђанин Дондерс. За веома кратко време родила се једна нова грана медицине. Очним лекарима биле су потребне одговарајуће здравствене установе: у другој половини 19 века већ се отварају прве очне клинике.

Некако у исто време јављају се и зачеци ларингологије као посебне медицинске гране.

Мануел Гарсија, учитељ певања у Лондону, изумео је 1854 године ларингоскоп. Гарсију је занимао рад гласних жица с педагошке тачке гледишта. Али, кад је свој изум поднео Краљевском ученом друштву, 1855, за њега су се заинтересовали бечки лекари Лудвиг Тирк и Јохан Чермак. Обојица су независно један од другог, употребили Гарсијин ларингоскоп за преглед грла својих болесника. Жучна расправа настала око тога који је од њих двојице први увидео значај Гарсијиног проналаска и ко га је први употребио, скренула је пажњу осталих европских лекара на ларингоскоп. Овај апарат је омогућио хируршке захвате у грлу које дотле нико није ни помишљао да предузме, као што је, например, уклањање тумора на гркљану.

Бечки лекар Адам Полицер, професор за болести уха, изумео је у то време нарочиту звучну виљушку за мерење слуха.

Француски физиолог Етијен Жил Мареј дао је као свој прилог медицинској науци више дијагностичких инструмената међу којима кардиограф и свигмограф, први апарат за графичко мерење пулса.

Саобраћајна школа у парку

У Западној Немачкој више од 900 ученика страда сваке године у саобраћајним несрећама. Пошто се овако висока цифра понавља већ неколико година, надлежни покушавају да пронађу начин да се оволика смртност смањи.

У многим градовима је зато прописана нека врста правилника, за обавезну наставу у школама, — на који начин ученици треба да иду до својих школа и како ће се снализити у градском саобраћају. Ради бољег проучавања тих правила створени су специјални паркови где се обавља очигледна настава.

У Немачкој сада постоје већ 103 установе овакве врсте. У таквом парку, којим управља саобраћајни службеник, деца добијају теоретска упутства а затим вежбају и практично на асфалтираном делу парка у малим колима или бициклима. На располагање им се стављају сва возила, наравно под условом да поштују прописе који су у целом парку истакнути на великим паонима. Службеник надгледа овај „бучни“ саобраћај и преко гласноговорника даје упутства и савете. Деца изводе експерименте са одушевљењем и њихови професори верују да ће она за 10—15 година, када буду седела за правим воланом, возити много боље него што њихови очеви данас возе.

КАО РОБОВАЊЕ И ВЕЛИЧИНА...

ЖЕРАР ФИЛИП И ДАНИ РОБЕН НА ПОЧЕТКУ КАРИЈЕРЕ 1944

Париска Академија за драмске уметнике је најстрожа школа у Европи. Врло је занимљиво на који начин овај расадник будућих позоришних и филмских великана одабира своје кадрове.

Пријемни испит састоји се уствари из три дела. На првом се појављује 400 кандидата и сваки говори само по два минута. Усред говора сваког прекида звонце и жири састављен од професора и чланова Француске комедије одмах им саопштава да ли су одбијени или могу радити и даље да би били примљени на Академију. На том првом испиту цени се само физички изглед и глас кандидата. Од њих 400 отпадне одмах близу 300 и они са горчином у срцу одлазе да можда заувек напусте мисао о томе да постану глумци.

У другом делу жири је мање експедитиван. Кандидати припремају свој монолог недељу дана, јер он претставља испитни задатак. То су по правилу класичне улоге. Одатле отпадне још 50 кандидата. А затим се преосталих 50 кандидата припремају још недељу дана за улогу из класичног репертоара али уз ово могу изабрати и какву улогу из модерног дела. Жири, ако буде задовољан, задржава свих 50 кандидата, али исто тако може да не прими ни једног. Обично остане 7 до 11 њих.

За пријем у Академију није потребна никаква претходна школска спрема. Једини услов су године — мушкарци морају имати 16 до 24 а жене 15 до 22. Најбољи ученици на дипломском испиту сваке генерације обавезно постаје члан Француске комедије.

Многи славни глумци пропали су на пријемном испиту или слабо прошли на дипломском. Тако је Луј Туве одбијен на пријемном испиту а касније постао професор на Академији. Познати глумац Бернар Блиер четири пута је падао на пријемном испиту а славни глумци Талма, Рашел, Леметр и Лисјен Гитри нису никада добили ниједну награду. Најбоља глумица Француске Сара Бернар добила је на дипломском испиту другу награду иза непознате и заборављене Марије Лојд, а данас још познати Шарл Боаје, добио је 1921 године такође другу награду.

Међутим, жири ове угледне установе није увек грешио. Прве награде на дипломским испитима добили су Мадлен Рош, Пјер Реноар, Мари Бел, Мадлен Рено, Едвиж Фејер и Софи Десмарт, а другу су постигли Серж Рeђани и Жерар Филип. Многи чувени глумци нису ни похађали Академију. Данијел Желен је само неколико месеци могао да издржи у њеној строгој атмосфери, а Жан Луј Баро није ни ступио у овај „храм уметности“.

Студије трају четири године и изискују од слушалаца изузетан напор. Енглески предају најбољи стручњаци и зато сви кандидати морају до те мере да савладају енглески и шпански језик да би били у стању да играју целе комаде на Шекспировом и Сервантесовом матерњем језику. Приликом гостовања у Шпанији или Енглеској претставе се дају на њиховом језику. Мачевање предају олимписки победници и неки студенти су се тако извежбали да су однели прве награде на такмичењима иако су се први пут појавили као прави спортисти.

ЖОРЖ ФЕРДИНАНД ПОЗОРИШНИ ПИСАЦ И ДИРЕКТОР АКАДЕМИЈЕ

У једном крилу зграде коју је саградио Наполеон, налази се најакустичнија дворана у којој су Менделсон, Лист, Шопен и Цезар Франк давали своје концерте.

Само нешто преко 300 од 15.000 активних глумаца у Француској изашли су из клупа Академије. Од свих њих 200 су славни, 1500 су признати глумци и задовољни су положајем, а преко 13.000 једва састављају крај с крајем и живе од данас до сутра.

ЗНА СВЕ...

Све до пре неколико година Хари Фрич, из Колорада у Америци, сматрао је себе свезнајућим и без устручавања се хвалисао. За време уобичајене годишње забаве у његовој установи, један од службеника предао му је упакован поклон и рекао да је то од свих његових колега у знак особите пажње и захвалности што их је целе године „просвећивао“. Фрич се захвалио блистајући од задовољства а када је распаковао пакетић нашао је у њему само једну књигу са неисписаним страницама.

— Шта је то? — упитао је збуњено.

— Специјална енциклопедија, — одговорио је дародавац, за људе као што си ти — који знају све.

ШТА НИСМО ЗНАЛИ О ЗЕБРИ

На овој слици видимо пар Гревијевих зебри које су сасвим различите од других врста. Међу познатије спадају Бурчелова зебра, затим дамарска, селуска, планинска и источно-афричка. Квага зебра је изумрла.

Шара зебре никад није потпуно истоветна са другом као што не постоје два иста отиска прстију код људи. Пруге су код сваке различито расподељене.

Зебре имају велике уши налик на неке омање прислушне радарске екране. Лутају по Африци јужно од Сахаре и северно од настањене зоне Јужноафричке Уније. На испаши се слободно мешају с другим животињама. Највећи део времена проводе бежећи од лавова.

Сродне коњима и оне су брзе и бране се ритањем. Такође жестоко знају да угризу ако их неко узнемирава. Пруге на телу служе зебрама за камуфлажу, јер постају сличне терену на сувим стеновитим пропланцима, али их зато одају у зеленим шумама. Мишљења о зебриним пругама се не слижу: афрички црнци тврде да је зебра црна животиња с белим пругама, док бели кажу да је она бела с црним пругама. Досад се није установило ко је у праву.

„ПРОЗОР НА СЕНИ“

Француски публициста млађе генерације Жан Прасто, недавно је издао књигу „Прозор на Сени“, која је одмах запажена у штампи. Да би прославио свој успех, закупио је брод и позвао пријатеље да се провозају Сеном.

Пошто се брод отиснуо од обале, један критичар, Арма Лану, рекао је писцу:

— Засад сам прочитао само ваш предговор и морам рећи да је изврстан.

— Шта? — узвикнуо је публициста, правећи се увређен. — Само предговор! Крманошу, приђите обали и искрцајте овог човека. За неколико страница предговора возили смо га дуже него што треба!

* *

ИСПИТИВАЊА...

Непушачи који станују у центрима великих градова удишу више супстанција, изазивача рака у плућима него људи на периферијама градова иако пуше по 20 цигарета дневно. То је исход испитивања америчких научника из Цинцинатија у 109 америчких и европских великих градова и 28 општина на периферијама. Претпоставља се да је бенцпирин изазивач рака. А шта је бенцпирин? По мишљењу стручњака то су сагорели остаци погонских материја и других запаљивих супстанција. Према изјави руководиоца ове групе научника, Еугена Севицког, човек који дневно попуши 20 цигарета удахне у току једне године 60 милиграма бенцпирина. Исту количину унесе у плућа и непушач који ради у центру града а станује на периферији.

* *

И ОН СЕ ЧУДИ

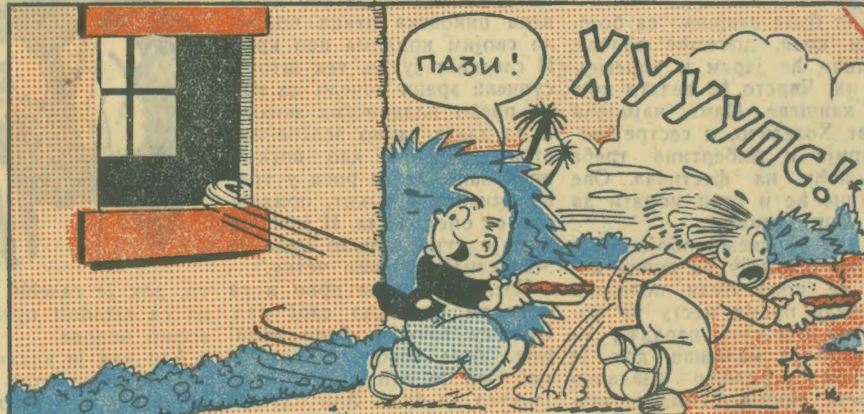
Фијакериста који је са станице возио Конана Дојла у један париски хотел пиљио је дуго у њега и најзад рекао:

— Докторе Дојле, дознао сам да сте недавно били у Цариграду и Буди, а такође и у самој близини Милана.

— Сјајно, — узвикнуо је славни писац. — Ево вам пет франака да ми откријете тајну како сте то дознали.

— Најједноставније, докторе. Прегледао сам етикете на вашем коферу, — одговорио је мирно фијакериста и стрпао новчаницу у џеп.

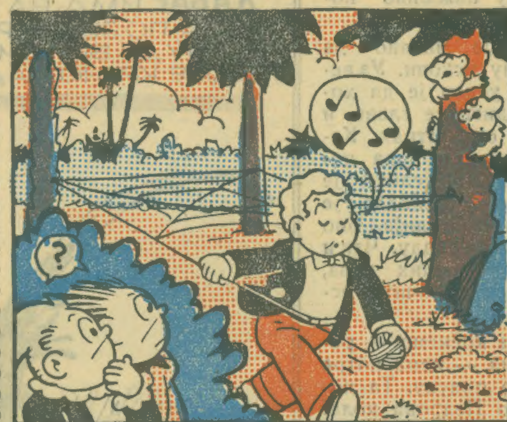

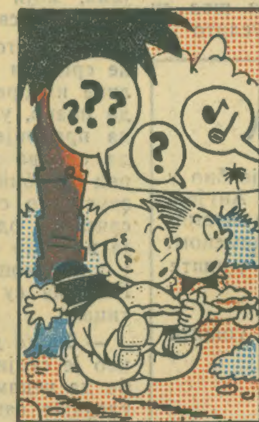

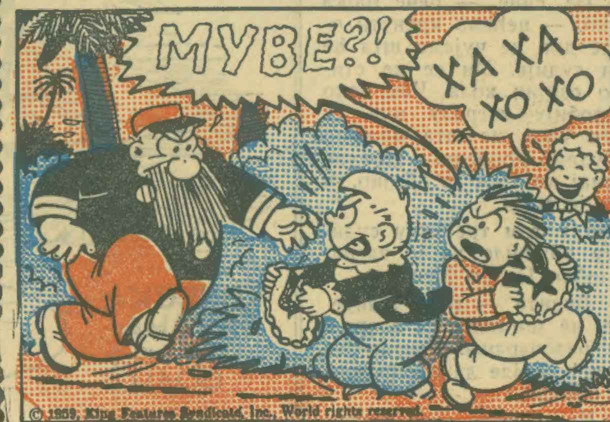

ОБОЈЕНЕ ДВОКОЛИЦЕ

Мануелито Гамез је узео четкицу и лако клекао. Док га је врело сунце пржило, он је бојио двоколице јарко црвеном бојом према већ раније обележеним шарама. Точкови су били мало издигнути да би могао добро да их намаже и да не би прашина са земље падала на свежу боју.

И раније је он желео да боји кола али отац му је увек говорио:

— Ти си исувише мален да би могао то добро да урадиш. Кад будеш одрастао, онда.

Али јуче је отац повредио ногу док је радио на фарми и сада га је требало одменити. Тако је десетогодишњи Мануелито преузео очев посао.

Кад буде завршио са бојењем кола, довешће волове, подићи ће јарам и упрегнуће их. Чврсто ће везати кожне каишеве. Мама, најмлађи брат Хоселито, и сестре Ана-Марија и Албертина треба да пођу на фестивал. Ове године ће и отац морати да се вози колима.

„Ала ће свеже обојене шаре да блистају на сунцу када се кола буду полагано кретала према месту на коме се одржава парада“, — уживао је малишан док је четком стрпљиво извлачио црвене линије. Веома се тачно држао шара које је његов отац нацртао.

— Ух, ала је ово лепо! — одједном је чуо глас иза себе.

Мануелито је потскочио.

— Ана-Марија, — повикао је — немој да ме плашиш, могао бих да погрешим.

— Ала ће отац бити поносан што си био у стању да обојиш кола, — узвикну сестра.

— Ја ћу дати све од себе да буду што лепша. Можда ћемо добити награду на фестивалу, — рече Мануелито. — Ако то буде — добићемо новац и онда ће тата моћи да оде лекару да му намести ногу. И опет ће моћи да хода!

У суштини он се није много надао успеху и награди. Јер, иако је раније већ помагао оцу, он никад није сам све радио. Плашио се да ли ће умети. Поред тога, ту је његов сусед Педро Хименес, млад човек, који је баш прави уметник у моловању. Нема сумње, он ће добити толико жељену награду. Од тога је стрепео.

Кола је већ био завршио. Преовлађивале су светлонаранџасте боје, поред других свежих нијанси. Точкове је оставио за крај, јер је њих било најтеже обојити, а они су и најважнији, јер треба када се окрећу да дају нову шару.

Мануелито је радио цело поподне све док сунце није зашло за планине и док се, такорећи намах, није замрачило. Изгледало је као да је нека џиновска птица покрила својим крилима цео крај. И следећег јутра, тек што су сунчеви зраци почели да клизе преко планинских висова и да злате тамно зелене листове на кафи као воском премазане, да се роса у трави цакли као накит, прихватио се опет посла. И још једном је сунце зашло када је Мануелито оставио четку.

Наслонио се на дрво и са поносом погледао свој рад. Баш су точкови били лепи! Како боје говоре, како маме! Ово је лепше него што је хтео да буде. Али одушевљење му је спласло када се сетио суседа Педра Хименеса, који је био два пута старији и још уз то прави уметник.

Идућег јутра цела породица је почела брижљиво да се припрема за полазак.

— Алал ти вера синко, како си их обојио! — одушевљавао се отац. Ове године ћу морати да се возим а ти ћеш водити волове.

— Брзо ћеш оздравити оче, — рече Албертина загонетно се смешећи.

— Ми се поносимо нашим Мануелитом, који је тако лепо обојио кола, — додала је мама гледајући сина.

Сви су се обукли што су лепше могли. Мануелито је ставио светлоцрвени појас око струка. Албертина, са својом тамном косом и очима и препланулом бојом лица, у руком извезеној блузи и богатој сукњи која се грациозно њихала у ходу изгледала је дивно.

„Ово ће бити најлепша кола на целом фестивалу“ — говорио је у себи Мануелито, док је газећи испред кола са штапом преко рамена, водио волове.

Али кад је видео кола Педра Хименеса срце му се стегло. Била су светлоплава, са сјајним црвеним и жутим бојама, а шаре су биле дивне и елегантне. Његова мајка и сестра у колима дивно су изгледале у својим лепим блузама и сукњама.

Било је још много кола која су ишла на фестивал. Такође и оних који су јахали, и оних обучених у одећу разних врста који су ишли пешице. Сви су се смејали и весело задиркивали, показујући на кола која су једна за другим стизала. Несумњиво била је то велика свечаност.

На сеоском тргу се налазила мала трибина са судијама, који су пажљиво посматрали свака кола.

Мануелито је мислио да ће срце да му искочи. Уз велике напоре успео је да хода право, уздигнуте главе, и да прикрије свој страх. Када су сва кола прошла поред трибине, Мануелито је зауставио своја. Требало је сачекати одлуку судија. Био је изгубио сваку наду. Чак и у том мноштву лепих кола, Педрова су се нарочито истицала.

— Хајде да кренемо — рекао је својима — нема потребе да чекамо одлуку. Та погледајте само Педрова кола!

— Не, сине, — рече мајка нежно, — нећемо кренути одавде док не чујемо шта ће рећи судије. Ми се не стидимо својих кола. Чак иако не добију награду има ту много чега, на шта можемо да будемо поносни. — Пре свега онај који их је обојио, толико је млад.

Баш у том тренутку судије су објавиле да је награду добио Педро Хименес.

— Видите — рече Мануелито, не могавши да задржи сузе разочарања. Рекао сам вам већ. Хајде да идемо што пре одавде.

— Не, — рече отац одлучно. Кад се такмичиш као човек, онда мораш и розочарање да поднесеш као велики. Ти имаш пуно права да се поносиш што си обојио кола уместо мене. А поред тога треба да честитамо нашем суседу Педру на успеху који је заслужио.

У дубини своје душе Мануелито је знао да је отац у праву. Али је ипак морао да окрене главу да би сакрио сузе. Тада се одједном појавио човек на веома високом коњу, много вишем од кола.

— Ко је бојио ова кола? — упита он гласно.

— Мој мали син, сењор, — одговори отац поносно. Он је то учинио, јер сам ја повредио ногу...

Човек погледа одгоре Мануелита који је стајао поред кола ослоњен на јарам.

— Ове године, — рече човек толико гласно да су сви могли да чују, — ми дајемо и другу мању награду — најмлађем уметнику. Утврдили смо малочас да је овај дечак најмлађи уметник овде. Зато, ево, новчане награде која је поштено заслужена.

— Хиљаду пута хвала, сењор, — рекао је учтиво Мануелито јер је био лепо васпитан као и већина деце у Костарики, иако се борио са „кнедлом“ у грлу.

Још један читав минут је Мануелито гледао за коњаником који је одлазио. А онда је одједном скочио, попео се преко обојених точкова на кола и бацио у наручје мајци, која га је топло загрлила. Сада је опет био дете које је своје одушевљење дошло да подели са њом.

— Ево, оче, — рече пружајући коверат са новцем оцу. Сада ћеш моћи да платиш лекара да би опет ходао. Ох па ја сам најсрећнији дечак на целом свету! Нај... најсрећнији!

ДВОБОЈ РЕЧИМА

Управник једног париског позоришта, који није био у добрим односима са француским писецм Жаном Анујем, али је био у обавези да му пошаље две карте за премијеру, ставио је у коверат карте са следећом напоменом:

„Друга карта је за вашег пријатеља, ако га уопште имате!“

На то је књижевник одговорио:

„Доћи ћу на другу претставу, ако се она уопште одржи!“

●

СЕЛО „АСОВА“

Село Дипах у Луксембургу има свега шест стотина становника. Тешко да би се о њему нешто знало да досад није дало седам бициклистичких „асова“. Сви они били су победници „Тур д'Франса“: Шарли Гол, Па Келен, Кас, Ђалфер, Бинц, Бивер и Џекобс. Сестра последњег је освојила светско првенство у друмској вожњи 1958 године.

●

ЈЕДИНА ЗЕМЉА БЕЗ ТЕЛЕВИЗИЈЕ

Јужноафричка Унија једина је велика држава у којој не постоји телевизиска мрежа. Претставник министарства пошта и телеграфа је саопштио да телевизију не желе да установе зато што је искуство у многим земљама показало да родитељи нису у стању да врше свој утицај на уметнички програм.

ФИЛОЗОФИ И ПЧЕЛЕ

Људи су од најстаријих дана поклањали пажњу пчелама, јер су схватили да мед врши благотворан утицај на здравље и да претставља првокласну храну.

Још су Аристотел и Катон посветили многе странице пчелама а римски научник Плиније Старији који је живео првих деценија наше ере, начинио је пчелу главном јунакињом своје „Историје природе“ у 37 књига где се описује како је филозоф Аристомахус 58 година испитивао пчеле и њихов начин живота. Други научник античког доба Филискус од Тасоса био је у тој мери одушевљен пчелама да се одао пустињском животу и остао једино окружен ројевима пчела. Најзад, велики Вергилије посветио је пчелама четврти спев својих Георгика.

Али је тек у 17 веку Холанђанин Јан Свамердам објавио прве озбиљне научне радове о пчелама. Проналазач микроскопа којим је посматрао и пчеле, он је вршио и сецирање и дао веран опис њиховог организма. Први је открио да је матица за коју се од памтивека мислило да је мужјак уствари женка. Као изванредан цртач он је оставио и прецизне цртеже пчела који још и данас служе за илустровање уџбеника.

Велики француски природњак Реомир посветио је пчелама читаву једну књигу својих „Мемоара“ у којој је описао живот и односе међу пчелама у кошници.

За правог оснивача савремене науке о пчелама сматра се Франсоа Хибер из Женеве, рођен 1750 године. Његова заслуга је утолико већа што је био слеп и што је сва своја научна посматрања вршио преко свог слуге Франсоа Бирнерса. Захваљујући оданости и стрпљењу тог готово неписменог човека, Хибер је у облику писама упућених француском апидологу Шарлу Боену објавио своје значајно дело „Нова сазнања о пчелама“. Хибер је први дошао до великих истина о пчелама а његова највећа заслуга је што је проучио драгоцени пчелињи млеч.

Науку о пчелама је после Хибера обогатио Немац Дзиерцон који је пронашао начин вештачког оплођавања матица. После њега је још неколико Енглеза проучавало пчеле, међу којима Лангстрот , Беван, Кук и Кован.

Американац Гарднер је 1948 године први хранио млечом муве и пун дивљења открио да се оне захваљујући њему размножавају неколико пута брже и постају веће. Француски биолог Б. Белвефер први је употребио млеч за лечење људи.

ЖИЛ ВЕРНОВ КАПЕТАН НЕМО

Многи су читали или разгледали стрип „Двадесет миља под водом“ од Жил Верна. Једна од главних личности је капетан Немо. Ретко ко се сигурно запитао ко је тај чувени капетан. Немо, уствари, значи „нико“, „не постојећи“, јер је стари писац ту реч позајмио из латинског језика.

РИБА-КОВЧЕГ ИМА ТРИ СТРАНЕ И ПАР РОГОВА — АЛИ НЕМА КРЉУШТИ!

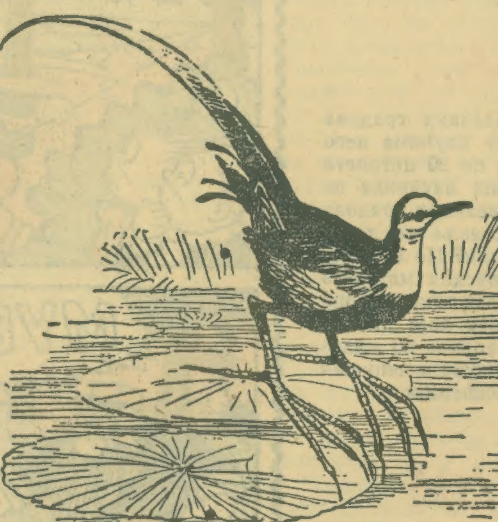
АУСТРАЛИСКИ ТОРБАР КУСКУС — ВЕЛИК КАО МАЧКА — ИМА ТОЛИКО ГУСТО КРЗНО ДА ТАНЕ НЕ МОЖЕ ДА ГА ПРОБИЈЕ

ДАБАР ИМА НА ЗАДЊИМ НОГАМА ПО ЈЕДНУ РАСЦЕПЉЕНУ КАНЏУ ДА БИ ЊИМА „ЧЕШЉАО“ СВОЈЕ КРЗНО КАД СЕ ЗАМРСИ

РИБУ „БАЛОН“ ЈАПАНЦИ НАДУВАЈУ, ЗАТИМ ЈЕ ОСУШЕ И ОД ЊЕ НАЧИНЕ ФЕЊЕР

КИНЕСКА ЈАКАНА ИДЕ ПО ВОДИ

КОЛЕВКА ФРАНЦУСКОГ КРАЉА АНРИЈА IV БИЛА ЈЕ ОКЛОП ЏИНОВСКЕ КОРЊАЧЕ.

ЖИВОТИЊЕ на сцени

Није овде реч о животињама које се непозване уплету у сценски живот и „изван програма“ заиграју неку улогу коју ни аутор ни режисер нису предвидели — кад шишмиш улети у отворено гледалиште или пацови почну да шетају позорницом, кад мачка заспи у колевци и пробуђена плачем Хасанагинице над својим „чедом у бешици“ почне да мијауче, или се прасе залети на сеоски трг где се даје приредба или пас заурла издалека, или магарци почну ревати за време претставе на којој далматинској пијаци. Не. Нас интересују само животиње које су назначене на плакату и без чијег се суделовања комад не би могао одиграти. Ево неколико згода и незгода с таквим „драмским јунацима“.

За последњу сцену Гундулићеве „Дубравке“ неопходни су голубови. Свештеник треба уз своје завршне речи да пусти на слободу две голубице, а режисери, наравно, желе да Химну слободи пропрате пуштањем у слободу читавовг јата голубова.

За претставу у Бујама, на огромном отвореном простору, требало је што више голубова и голубица. Али, за дивно чудо, у том лепом истарском градићу било је само неколико очерупаних голубова. Остали су се држали морске обале. Била је то свечана претстава у част Омладинског конгреса. некако одмах после рата. Читав градић био је у грозници због претставе, па и сви руководиоци поносни и радосни што се управо код њих одржава овако велика приредба, која, наравно, не може доћи у питање због неколико голубова. Истог поподнева неколико моторних возила било је упућено на обалу и похватани су сви голубови од Пирана до Ровиња. Никад голубови нису тако изврсно одиграли своје улоге — јер се, пуштени из крлетки, нису спуштали на фасаде, кровове и разноразна скровишта, него су се узбуђено лепршајући у веселим јатима винули високо у небо и одлетели у слободу.

Сасвим су друге врсте голубови у Дубровнику „ангажовани“ за Дубровачке летње игре. То су голубови-професионалци, који слећу туристима на рамена и једу им из длана, али кад треба да мало жртвују за уметнички живот града у коме живе — нема им нигде трага и нико их не може ухватити. Али, пошто је њихово суделовање неопходно израђен је читав стратегиски план за лов на њих. Неке голубове су хватали ловци-аматери где год стигну и предавали их уз обавезан хонорар, а друге је хватао сам реквизитер.

Кад часовник на Страдуну откуца дванаест сати, сви голубови слете на кукуруз што им га, уз звоњаву дубровачких цркава столећима сипа општински службеник. На дан отварања Дубровачких летњих игара, дан „ки доходи једном нами на годиште“ (Гундулић) ручак се за голубове завршава трагично, јер се општински службеник претвара у окрутног тамничара и сви се голубови слободне дубровачке републике нађу у мрежи.

Слободољубиви дубровачки грађани протестују увек против оваквог насиља и после подне доносе заробљеним голубовима храну. А кад се увече заоре завршни акорди Готовчеве Химне слободи из Гундулићеве „Дубравке“, кад запуцају прангије и топови а блесак ракета и светлећих бомби обасја тамно дубровачко небо, „протагонисти“ су обично толико пресити, да уопште не покушавају да полете у част слободе, него тромо попадају по најближим крововима, куполама и фасадама. Толико се „неодговорно“ односе према својим глумачким задацима, да би требало уместо њих ангажовати голубове-госте.

Козе су много поузданији глумци. Заправо, оне су жртве. Јер, откако су их власти огласиле за штеточине, врло је тешко набавити козу, било „глумицу“ или сасвим обичну — а без њих, како је познато, готово и нема ренесансне медитеранске комедије. Довитљиви реквизитер је онда једноставно купио неку козу у Конавлима и на „платном списку“ се она водила као хонорарни члан позоришта за цело лето. Као плаћени државни службеник уживала је заштиту закона, али само док су приказиване Држићеве комедије „Тирена“ и „Новела од Станца“. Кад су претставе завршене, приређена је мала гозба за неколико званица, на којој је та коза постала печење. Реквизитер је зато увек набављао младо козле, гледајући његову „улогу“ у перспективи. Та би се козица увек звала Тирена. За Држићеву комедију „Скуп“ била је такође потребна коза — али велика, репрезентативна, која је третирана као искусна глумачка првакиња и називана — Хекуба!

Извођење Држићевих комедија није могло проћи ни без магарца. Кад је обновљена „Тирена“ важну улогу добио је легендарни далматински „товар“-магарац. И један је толико уверљиво „дао свој лик“, да је неки позоришни стручњак изјавио: „Знао сам да глумац може бити магарац — али да магарац може бити тако добар глумац, то нисам могао ни замислити!“

У Београду је при постављању Патрикове комедије „Чајџиница на августовској месечини“, била неопходна коза. У Немачкој су се за тај случај обратили зоолошким вртовима, јер је комедија имала велик успех па је требало да козе мекећу сваке вечери на око четрдесетак немачких позорница. Много коза је тамо било доведено на аудицију, али се установило да су готово све или пределе или дивље, хроме, лене ружне, тврдоглаве, потпуно неталентоване. Позвани су у помоћ и ветеринари, који су селекцијом одабрали један „ансамбл“ коза, и од њега створили готово неку врсту установе одакле су по потреби распоређиване за претставе. Најбоље је ипак прошао неки приватни власник који је за своју козу саградио приколицу уз свој мотоцикл и возао је по читавој Рурској Области тако да је она гостовала у неколико позоришта која су свој репертоар усклађивала с њеним „слободним временом“.

Наш београдски реквизитер решио је ствар једноставније. Набавио је једну илегално држану козу у Малом Мокром Лугу, пренео је у позориште и ту јој уредио „гардеробу“. Леди Астор — како је козу назвао — снашла се у новој средини изванредно. Било је додуше и код ње знакова треме при првим корацима на сцени — кад се завеса дигла укочила се, а кад су засијали рефлектори пришла је шаптачу и почела да мекеће као да она њему суфлира.

Али, најзад, толико се уживела у глумачки живот, да је једног јутра реквизитер ушао у директорову собу с речима: „Ја више не могу да издржим са оном леди Астор. Постала је каприциозна као права примадона!“

ВРАТОЛОМИЈЕ ЖАНА МАРЕА

На филму постоје дублери, специјално плаћени људи да замењују глумце кад су у питању подвизи који доводе у опасност њихов живот. У Француској постоји удружење оваквих људи, које називају „вратоломницима“. Међутим, један од првака француског филма и позоришта, Жан Маре, који је пре извесног времена снимао и у нашој земљи, сам изводи и најопасније подвиге у филмовима иако има 47 година. Он дублерима не уступа ниједан свој опасан скок.

У приватном животу никад се није бавио спортом. Једино радо плива, понекад се поигра лоптом на плажи, али га физичка култура није никад привлачила. Међутим, њега маме опасности, али не свуда, већ само у његовом позиву.

Овај филмски и позоришни глумац пун је и других противуречности. Упркос склоности за вратоломије, благ је, тих и помало срамежљив. Свира, слика и пише, кореограф је балета, сам четка своја одела и по кући брише прашину. Пре тринаест година, кад је на филму играо Руј Блаза по истоименом позоришном комаду од Виктора Игоа, тражио је да све опасне скокове сам изведе. Редитељ није веровао да ће он то бити у стању, али је премашио сва очекивања.

Необичност Жана Мареа огледа се и у великој скромности. У току последњег рата одликован је Ратним крстом, али о томе никад не говори. Једанпут га је запитао један новинар:

— Реците нам нешто о свом одликовању.

— Биће боље да о томе не говоримо! — насмејао се Маре.

— Зашто? Њега нисте могли добити за заслуге на глумачком пољу.

— То је тачно. Али добио сам га захваљујући својој великој слабости према пекмезу од трешања.

— Како?

— Била би то дуга прича.

— Па ипак...

— Десило се у близини Штразбурга, за време налета непријатељских бомбардера. Други су полегали по земљи, а ја сам ушао у камион због пекмеза. Ево, то је све.

— Али ви сте заробили неке немачке војнике?

— За то немам никаквих заслуга. Сами су одлучили да ми се предаду.

Разлози за његово одликовање налазе се, наравно, у војним документима, али он их до данас још никоме није испричао. Тако је Жан Маре, овај француски Дуглас Фербанкс, пун противречности. Важи као повучен човек и као „вратоломник“ број 1 француског филма.

ЖАН МАРЕ У СКОКУ ПРИЛИКОМ СНИМАЊА ФИЛМА „КАПЕТАН“

БОЉЕ ИШТА...

На трибинама одбојкашког стадиона у Њујорку намештен је прикључак за телевизију. Ако се неким гледаоцима не допада игра они могу да укључе телевизор и да прате неки забавни програм.

— Да задовољимо гледаоце то је наша највећа жеља, — изјавио је шеф стадиона Мулиган. — Сваки тим има свој рђав дан. Ако наши тимови подбаце, гледаоцима се пружа прилика да се бар некако забаве.

* *

ВЕЛИКА УШТЕДА

Пацови, инсекти и штетне гљиве свих врста упропашћују годишње 10 отсто целокупне светске жетве, каже се у извештају Организације за исхрану и пољопривреду Уједињених нација. То чини огроман губитак: око 75,600.000 тона. А од ове количине би се хранило 225 милиона људи целе једне године ако би сваки дневно добијао 800 грама. Мада постоји довољан број средстава за уништавање пацова, инсеката, гљива и сличног, ипак се мало чини у том погледу јер нема заједничке сарадње између земаља.

ЗБИРКА ЧУДНИХ ЛУЛА

Један енглески колекционар сакупио је веома интересантну збирку лула. Између седам стотина њих може се изабрати највећа — џиновска лула у коју стане дувана за 15 дана пушења као и минијатура за Лилипутанце.

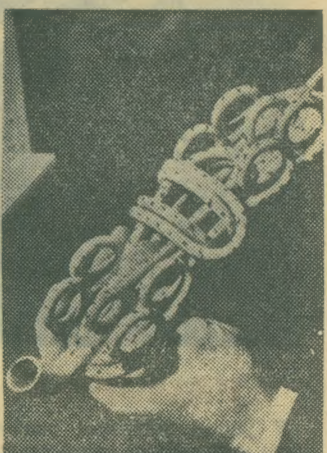
СТАРА ЕНГЛЕСКА ЛУЛА ЗА ЦЕЛУ СЕДМИЦУ — СА СЕДАМ ГЛАВА. СВАКА ОД ЊИХ СЛУЖИ ЗА ПО ЈЕДАН ДАН А НАЈВЕЋА ЗА САМУ НЕДЕЉУ.

НЕМАЧКА „ЛУЛА СА БРАДОМ“ КОЈУ ЈЕ КОЛЕКЦИОНАР ЛИЧНО ПРОНАШАО ЗА ВРЕМЕ РАТА У РУШЕВИНАМА ЈЕДНОГ ГЕРМАНСКОГ МУЗЕЈА.

ЛУЛА ЕНГЛЕСКОГ ВОЈНИКА ИЗ ДОБА НАПОЛЕОНА. „ГЛАВА“ ЛУЛЕ ЈЕ ИЗРЕЗБАРЕНА КАО ЛИК ВОЈВОДЕ ОД ВЕЛИНГТОНА.

КИНЕСКА ЛУЛА ИЗ 1785 ГОДИНЕ. ДУЖИНА КАМИША ИЗНОСИ 4 МЕТРА.

ЧЕТВОРОНОГИ РАТНИК

Дугачка поворка ожалошћених кретала се недавно према једном гробу на гробљу једног од лондонских предграђа. На челу поворке четири младића озбиљних лица носила су мали, енглеском заставом покривен ковчег.

У ковчегу су лежали остаци 18-огодишње јунакиње из три огорчене кампање Другог светског рата. Од Ел Аламејна до Париза, хиљаде савезничких војника познавали су је и волели је, а многи од њих дуговали су јој свој живот. Познавали су је под именом „Мрва“, што је она уствари и била: мала црна нерасна керуша. Али, иако без племенитог „родословља“, „Мрва“ је у песку Северне Африке, на падинама Италије, у планинским кланцима Аустрије и питомим долинама Француске увек била у првим борачким редовима. За своју храброст и оданост добила је Дикинову медаљу, одликовање које се додељује животињама и које по вредности одговара Викторијином крсту, највишем енглеском одликовању за ратне заслуге.

„Мрва“ је угледала свет у Ел-Аламејну. Једног дана неки предузимљиви Арабљанин извукао је напуштено штене из неког јарка и понудио га каплару Џону Селсбију из првог пешадиског батаљона чувене британске Осме армије — за пакло чаја. После неколико седмица Селсби је био премештен те је „Мрву“ предао на чување војнику санитетске чете Томију Волкеру.

Куца и војник постали су брзо нераздвојни и кад би батаљон кретао у акцију, „Мрва“ је ишла с њим. У месецима кад су савезници тонили снаге немачког фелдмаршала Ромела преко Северне Африке, „Мрва“ је неустрашиво седела на врху Волкеровог санитетског џипа с носилима. Она је, причају, имала непогрешив осећај за опасност чиме је спасла животе многих војника.

— Увек је могла да одреди када ће граната грунути, — сећа се Волкер — тако да смо ми војници ретко скидали с ње поглед. Она би напрегнуто пратила главом шум гранате која се приближава и кад би укочила врат ми смо се бацали на земљу: то је значило да ће граната треснути у нашој непосредној близини.

У пустињи, међу војницима, керуша је стекла чудне навике. За време предаха склупчала би се у сенци испод џипа и пушила своју редовну цигарету ваљајући је из једног угла уста у други. Приврженост између војника и керуше била је обострана: једном кад је пустињска шкорпија ујела „Мрву“, Волкер ју је спасао исисавши устима отров из ране.

Била је непроцењива у подизању и одржавању морала код бораца. За време битке кад су она и Волкер под ураганском паљбом спасавали рањене, неки поручник наишао је на групу бораца који су се, уплашени, завукли у ров и из њега нису провиривали. Од експлозије се поручникове речи нису могле чути, али су војници добро разумели његов прекор: руком им је показао „Мрву“ која је трчала према једном рањенику. Постиђени, војници су напустили ров.

За време операција у Италији храбра керуша умало није настрадала; шрапнели једне гранате однели су јој део њушке и нанели многобројне ране по телу и ногама. Волкер ју је одмах однео лекару који му је одговорио: „Најмилосрдније ће бити да јој једним метком скратите муке“. Међутим, Волкер је вратио „Мрву“ у логор. Стерилизовао је свој бријач и стрпљиво јој је извадио све шрапнеле из тела, затим јој је превио ране завојима начињеним од своје кошуље и неговао је два месеца и дан и ноћ. „Мрва“ никад више није могла да дише на леву ноздрву, али се опоравила и наставила да „ратује“. Убрзо после тога учествовала је у једној акцији која је Волкеру донела Ратну медаљу.

Једне ноћи у близини италијанско-аустриске границе батаљон је запао у тешку ватру и број рањених нагло се повећавао. С „Мрвом“ поред себе Волкер је приступио спасавању рањених: девет часова њих двоје нису застали да предахну. За то време спасли су многе рањенике, међу њима тридесет којима је само брзо указивање помоћи спасло живот.

Преносили смо последњу двојицу кад је испред нас експлодирала граната, — прича Волкер. — Одлетео сам на једну страну, а „Мрва“ на другу. Кад сам се освестио, стао сам да је дозивам. Тада сам са десне стране чуо пригушено цвиљење. „Мрва“ је била затрпана земљом. Дуго ми је требало да је откопам, али неким чудом није била тешко озлеђена.

После готово пет година ратовања, 1945, „Мрва“ и њен господар били су демобилисани. Али, то за „Мрву“ ипак није значило одмор: са још неким животињама које су у различитим службама биле у рату, кренула је на турнеју по Енглеској. Године 1949, на једној изложби паса на стадиону Вембли, пред 10.000 гледалаца, „Мрви“ је било предато одликовање.

Четвороногог ратног ветерана временом је здравље изневерило, а и године су учиниле своје: разболела се од маларије и неке стомачне болести, вид и слух почели су да јој отказују. Прошле јесени је угинула. Кад су њен ковчег спуштали у земљу, званични претставник војске одржао је говор.

Њена храброст и оданост помогли су многим људима у време највећих опасности...

БРЗА БРЗИНА

Из дубине једне терасасте планине у Вајомингу, у Америци, топли извори избацују на површину креч и слажу га по падинама ове планине. Од тога постаје лака порозна стена која расте фантастичном брзином — од 15 до 30 сантиметара сваке године.

* *

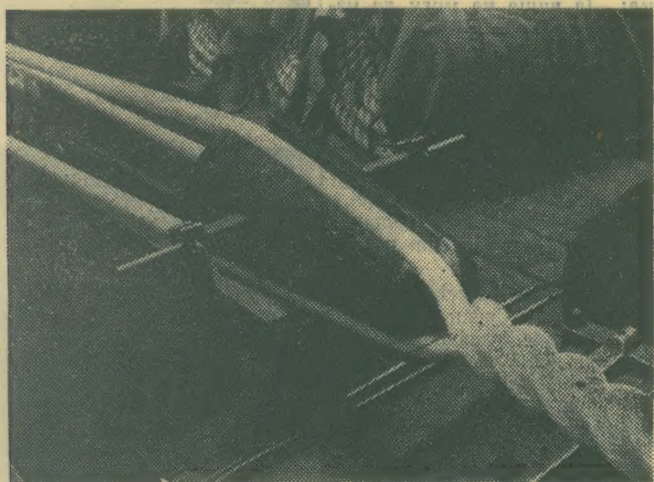
ДУШЕЧИЋ ЗА МИША

На захтев разних медицинских огледних центара једна фабрика у Илиноису почела је да израђује душеке за мишеве. Научници су утврдили, тако бар кажу, да мале беле и сиве огледне животињице које свој живот поклањају науци, на разна испитивања боље реагују ако им се пре тога пружи угоднији лежиште. Душеци за мишеве пуне се кукурузном шашом.

„ЗВЕЗДА“

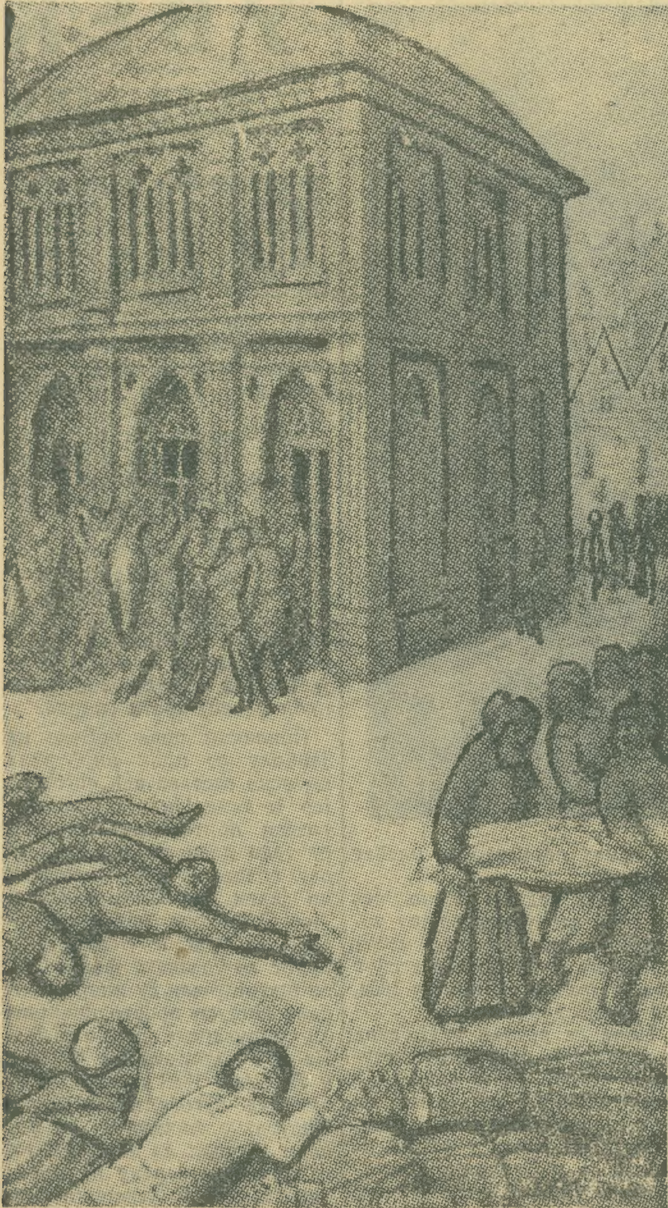
Ретко је да се један исти коњ појављује на сцени два различита позоришта. „Море“, леп белац, био је прво филмски „глумац“. Али пошто је откривен и његов „позоришни таленат“, преузела га је Париска опера да у Бизеовој „Кармен“ на њему јаше дон Хозе. Кад је позориште „Шатле“ почело да приказује музичку ревију „Марко Поло“, за једну сцену у којој Луис Маријано седећи на коњу пева једну борбену арију био је „ангажован“ „Море“. Из једне штале изван Париза готово сваке вечери он колима долази у једно од ова два париска позоришта.

НАЈЛОНСКО УЖЕ ЗА ГАНУ

У једној ужарској радионици у Шкотској израђена су по поруџбини дебела најлонска ужад за нову луку Темар у Гани. Од најлонске пређе која је употребљена за уже дебело 30 сантиметара и дуго 216 метара могло би се израдити око 350.000 женских најлон чарапа.

Бактерије на продају

КУГА У ЈЕРУСАЛИМУ СЕДАМДЕСЕТЕ ГОДИНЕ

Свакако најнеобичнија а врло важна збирка живих бића налази се у једној неупадљивој згради од црвене цигле у Вашингтону. Тај чудни „зоолошки врт“ броји милијарде становника од којих су неки опаснији од најкрволочнијих тигрова. За њихово смештање није потребно много простора, јер се ниједан од њих не може чак ни видети голим оком — толико су сићушни. То су уствари микроби и бактерије.

Музеј микроба у Вашингтону обезбеђује културу, конзервацију и продају најсићушнијих живих бића — проузроковаче буђи, гљивице, алге, бактерије и вирусе. Многи од ових организама су од неоцењивог значаја за привреду и заштиту људског рода и служе научницима у целом свету.

Помоћу „живе хемије“, процеса ферментације, у самим ћелијама микроорганизми постају неопходни сарадници човека у производњи хлеба, прављењу пива и млечних производа. Они дају бутеру његову сласт и киселом купусу киселину. Само захваљујући њима фармацеутска индустрија је у стању да створи антибиотике, витамине и синтетичне хормоне. Неопходни су за производњу вакцина, прављење муниције и експлозива, изградњу ракета, експлоатацију нафте и у медицинским истраживањима за спремање лекова будућности.

На свету постоје само још два института — један у Енглеској а други у Холандији — слична овоме у Америци који је основан пре 34 године. Како је бескрајна разноврсност становништва ових чудних музеја види се по томе што у њиховим лабораторијама заробљене у епруветама живе преко 200 врста разних гљивица само из породице пеницилијум.

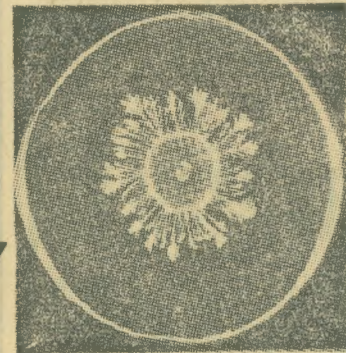
Недавно се један лекар чији су болесници испољавали све већу нелагодност према пеницилину у очајању обратио за помоћ америчком институту. Хемичари му нису могли помоћи, али се један од њих сетио да тајанствени микроорганизми у судовима за ферментацију луче један енцим способан да уништи пеницилин — познат под именом пеницинилаза. Њега је 1958 године са успехом почео да употребљава амерички лекар М. Бекер против пеницилинске реакције.

У каталозима овог института (АТЦЦ) могу се наћи најразноврснији вируси. Када је епидемија азиског грипа захватила Египат, Шпанију, САД и Јужну Америку институт је био затрпан поруџбинама за све могуће врсте вируса на којима су лекари испробавали противсредства Када треба да се утврди ефикасност неког новог лека, антисептика или микробицида лабораторије института постају право поприште рата против микроба и патогених бактерија.

АТЦЦ располаже и врло корисним микроорганизмима који служе например за отпушавање петролеумских извора, који стварају најфинији шампањ, чувени јапански саке и немачко пиво. Захваљујући нарочитим бактеријама које производе гасове праве се фини сиреви с великим рупама док друге бактерије спречавају да те рупе постану сувише велике. Међу најопасније микроорганизме убрајају се паразити дерматофитозе и бацили бубонске куге. Још опаснији од њих је вирус папагајске болести пситакозе. Довољно би било пола шоље чаја овог вируса да се затре цело човечанство.

Сићушност микроорганизама се не може готово ни замислити. У таблети као аспирин налази се преко пола милијарде сасушених микроба који коштају само десетак долара. Наравно, тако опасне „зверке“ могу купити само научне лабораторије а тек оне мање опасне добијају школске и педагошке установе.

Научници сматрају да на свету постоји око 250.000 познатих врста микроорганизама. Мада су тако сићушни они претстављају готово половину живе материје на свету, односно колико биљне и животињске материје заједно. Само, срећом, око 90% микроорганизама су неутрални или корисни, а тек сваки стоти претставља опасност за човека, биљку или животињу.

BACILLUS MESENTERICUS

Пре четрдесетак година дански научник Сигурд Орла Јенсен је открио да су витамини неопходни и микроорганизмима као и људима, а пре 20 година су дијететичари дошли до једног другог открића — да микроорганизми који у својој околини не налазе довољно витамина почињу сами да их производе. Према томе они претстављају неку врсту сићушних фабрика витамина. То су научници искористили тако да сада микроорганизми претстављају лилипутанске фабрике за производњу витамина!

Најстарију културу америчког музеја микроорганизама претстављају колоније паратуберкулозних, Кохових бацила, увезених у САД 1888 године. Отада је она донела на свет преко пола милиона генерација тако да је њено „становништво“ генетички старије од човечанства које од свог постанка још не броји милион генерација. Од становника америчког музеја бијен је историски Флоријев пеницилин, Пастеров вирус, а од актиномицета је Ваксман добио стрептомицин.

У сарадњи са Америчким институтом за хигијену АТЦЦ је добио недавно бактериофаге који претстављају праву микроскопску новорођенчад. Ти инфрамикроби су слични вирусима али се употребљавају за борбу против њих. Они продиру у веће бактерије — узрочнике разних болести и уништавају их. Данас у збирци АТЦЦ постоји већ преко 150 врста бактериофага способних да униште једну или више врста штетних бактерија. Све познате врсте бактериофага су нешкодљиве за човека.

НЕОБИЧАН ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД

О једној мраморној глави из античког доба, која се чува као драгоценост у Универзитетском музеју у Пенсилванији много се расправљало. Мишљења су била подељена. Једни су сматрали да је то лик грчког комедиографа Менандра, а други да претставља римског песника Вергилија Сада је главу узео да проучи један неурохирург, а не историчар уметности.

Доктору Темпл Фају пало је у очи да су обе стране лица на мраморној глави потпуно неједнаке, много различитије него код једног нормалног лица. По томе је закључено да ту постоји делимична одузетост због чега се изменило рашћење костију. Глава је фотографисана са разних страна. Упоређујући снимке доктор је закључио да је на темену морала постојати повреда мозга. Десна половина лица је мања него лева, десна очна дупља дубља а јагодична кост много мање избочена од леве. С десне стране су врат и раме мало приближени што обично бива код лаке одузетости једне стране. Јасно се видело да десно ухо стоји дубље него лево.

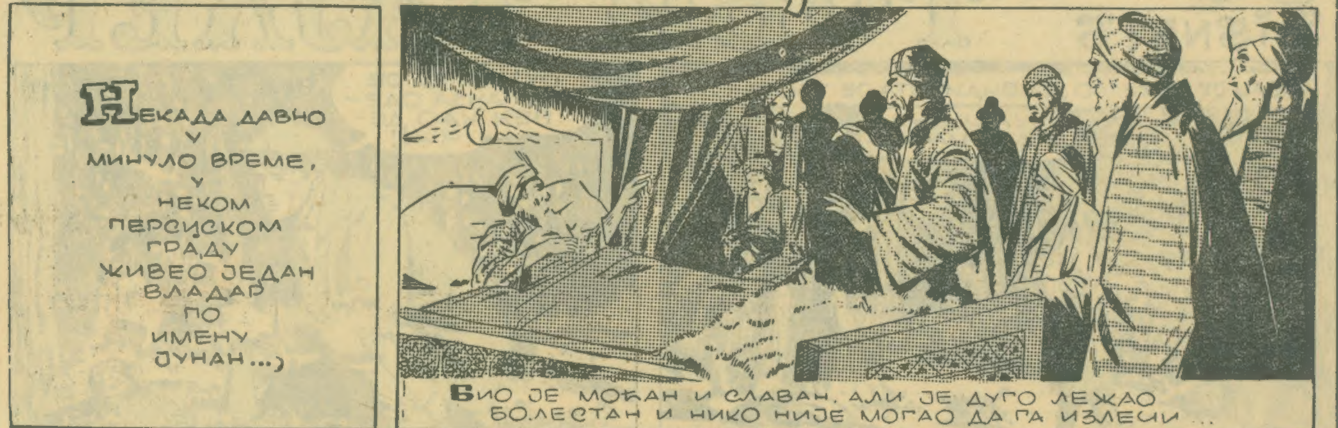
Углавном, све је указивало на то да је развој костију успорен због озледе или дефекта у мозгу од рођења или од раног детињства. Доктор је потпуно одбацио претпоставку да је ова упадљива асиметрија настала услед невештине уметника који је главу вајао.

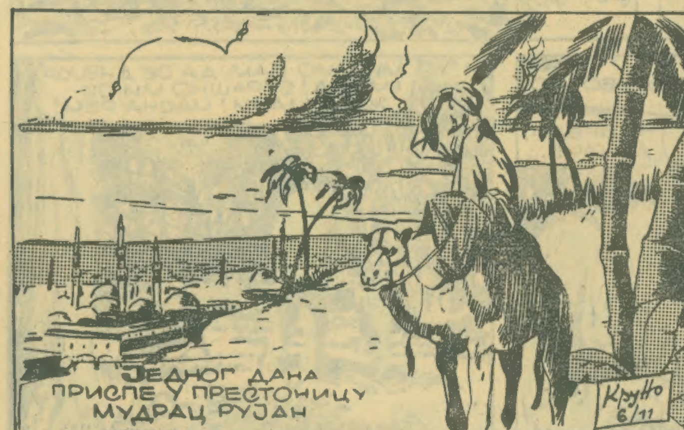
Када је лекар тако поставио дијагнозу на мраморном кипу, позвао је у помоћ предање. Проучавајући изворе пронашао је опис Вергилија и Менандра. Његов труд је награђен: хроничари сложно описују грчког комедиографа Менандра (343—293 пре наше ере) као човека са особеним држањем и разроким очима.

После 2000 година психијатар је успео да неми кип проговори: „антички пацијент“ је одао своју тајну.

Рукавице за рударе

Нову врсту рукавица од перлона испробали су рудари Рура. Показале су се еластичније од обичних и зато се спретније у њима ради, поред тога што одлично штите. Трајније су за 40% од обичних.

ПРИЧА О најмањем ВОЈНИКУ

Три војника у прашњавим, избледелим плавим униформама уморно су седели на мунициској кари која се труцкала кроз Чикамауга Долину. Двојица од њих били су старији, брадати људи. Између њих седео је мршав дечак, висок једва 120 сантиметара и не тежи од 40 килограма.

Џони Кем — тако се дечак звао — имао је свега 12 година и био је најмлађи војник који је икада носио оружје у редовној војсци Сједињених Држава.

Био је 18 децембар 1863 године и Џонијева бригада ишла је у сусрет борби код Чикамауге, најкрвавијем окршају у америчком Грађанском рату.

Мали војник родио се у Њуварку, у држави Охајо, 1851 године. Кад је претседник Абрахам Линколн априла 1861 упутио први позив за пријављивање у добровољце, Џони, који тада није имао ни пуних десет година, пријавио се Трећем охајском пуку. Регрутни официр прснуо је у смех:

— Не узимам децу, — одговорио му је.

Међутим, кад се пук укрцавао у воз, Џони се кришом увукао у један теретни вагон у коме се скривао све док воз није стигао на одредиште. Ту се Џони „пријубио" уз 22-ги Мичигенски пук и никаква сила није могла од њега да га одвоји. Ускоро је постао пуковски добошар. Од својих старијих другова није тражио никаквих олакшица: спавао је у шатору или рову, марширао по киши са осталим војницима, гладовао кад су они гладовали.

У првом окршају, који је трајао два дана и ноћ, дрхтао је од страха али је упорно ударао у свој добош, чији ритам није одавао да се мали добошар плаши, све док му га парче гранате није разнело на комаде.

Месец дана после ове битке Џони Клем био је званично примљен у војску. Његови другови дали су му пушку којој су претходно морали да скрате кундак и војничку униформу коју је пуковски кројач имао добро да скрати и сузи.

У септембру месецу Џонијев пук сукобио се с јужњацима који су успели да му зађу иза леђа. Сем јединице у којој се налазио мали Џон, пук се повукао пред непријатељем и стао да бежи према Четенуги. Усред хаоса од повлачења, Џони се изненада нашао сам. Из облака пушчаног дима изронио је витлајући сабљом један јужњачки пуковник на коњу и устремио се на малог војника. Џони је подигао своју пушку, исувише тешку за њега, и опалио: пуковник се срушио с коња.

Те ноћи Џони се некако провукао кроз непријатељске редове и вратио се у Четенугу. Кад се пријавио свом команданту, генералу Томасу, и рапортирао да је убио побуњеничког пуковника овај га је одмах произвео за млађег водника.

Док је једном носио неку генералову поверљиву наредбу, један залутали метак однео му је добар део десног ува. Најзад, у септембру 1864, он је био демобилисан.

Џони се вратио у Њуварк и касније је покушао да ступи у чувену војну академију Вест Поинт, али је пао на испиту. Одлучан у својој намери да се врати у војску, отишао је у Вашингтон претседнику Гранту коме је, док је овај био генерал, био једном претстављен за време рата. Претседник га није сместио у академију, али је учинио нешто друго: вратио га је у војску и дао му чин потпоручника.

Џони Клем провео је у војсци 44 године. У време америчко шпанског рата налазио се на положају главног интенданта. Године 1915 генерал-мајор Џони Клем био је пензионисан као последњи човек на листи оних који су служили у Грађанском рату.

Џони Клем је умро 1937 године, у тексашком граду Сан Антонију. „Мали добошар" имао је тада 86 година.

УВЕК ПОБЕДНИЦИ

О Индији је досад писано веома много, али се може рећи да је ипак написано мало према ономе колико још може. То је прастара земља са веома много интересантности, веома много старог и још неоткривеног.

На Олимписке игре у Риму, поред такмичара у разним спортским дисциплинама, Индија ће послати и екипу спортиста хокеја на трави. На претходних осам олимпијада, откако је хокеј на трави постао такмичарска дисциплина, индиска екипа је увек надмоћно побеђивала. Са пуним правом се може рећи да је Индија ненадмашан шампион у овој врсти спорта.

Приликом прве победе на јарболу се ипак није вила индиска застава већ енглеска јер је тада Индија била енглески протекторат. Индуси су тада дали двадесет и девет голова а нису примили ни један. На Олимпијади у Лос Анђелосу победили су САД са 24:0. У Берлину су борбе за улазак у финале биле оштрије али су ипак у финалу Индуси просто прегазили самоуверене Немце са 8:1. На XIV олимписким играма у Лондону 1948 године испунила се дугогодишња жеља Индуса: у финалу су се поново састали са Енглезима и на њиховом терену их победили са 4:1. У Хелсинкију су победили Холандију у финалу са 6:1. Тек на Олимпијади у Мелбурну Индуси су у финалу наишли на достојног противника — своје суседе из Пакистана и у финалу их победили са свега 1:0.

Хокеј на трави је народни спорт Индуса и није ни чудо што се увек међу њима нађу изванредни мајстори, али је ипак интересантно да једна земља готово четрдесет година тако суверено влада једном спортском дисциплином. Индуси су успели да постану изузетак јер до данас још нису били побеђени у хокеју на трави.

WALT DISNEY'S ТОБИ ТАЈЛЕР

ВЛАСТИТЕ ЦЕНТРАЛЕ

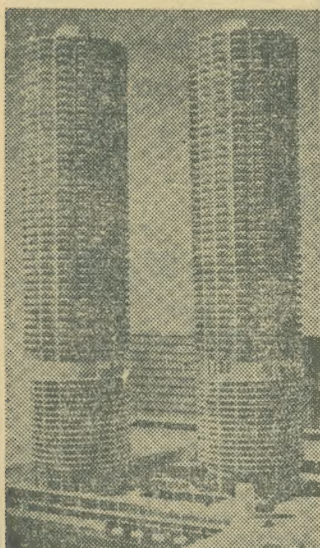

Природа је снабдела неке животиње и биљке „сићушним светиљкама". Свици нас потсећају на живе искре. Они имају на последњим трбушним прстеновима, с доње стране, беле мрље, које ноћу светле — фосфоресценција. И многе дубинске рибе имају органе који светле. „Лампе" су код неких риба смештене на средини главе, код неких на трбуху или су у низовима поређане са обе стране тела. Тако једна риба има светлећи орган на предњем, веома дугом перају, које може да помиче и преко главе када плива и на тај начин осветљава себи пут. Неке рибе могу да „отварају" и „затварају" светлеће органе, као сигналне лампе.

Али, не светле само рибе, него и неке друге морске животиње: звезде, ракови, медузе и друге. Светлост служи овим животињама да се међусобно распознају или да намаме жртву, а неке њоме плаше нападаче. Оне у тој вечној тами личе на бродове који ноћу плове површином мора. Постоје и бактерије које светле на месу које трули. По мишљењу неких стручњака има око 40 врста животиња и две групе биљака које имају „властите централе".

Да ли знате?

НАЈВИШЕ станбене зграде

Највише станбене зграде у свету са 60 спратова биће подигнуте у Чикагу. Две потпуно једнаке „облице“ имаће 896 станова са по једним балконом. Први стан ће се налазити тек на 21 спрату, јер ће на спиралној рампи до 18 спрата бити место за паркирање 900 аутомобила.

ДУШЕК СА ПУМПОМ

Пошто се „ножна пумпа“ налази у једном углу овог душека за воду није потребно да носите другу пумпу. Довољно је само да 50 пута притиснете ногом и за 30 секунди је душек надуван. Приликом савијања ваздух брзо излази из душека кроз отворен вентил.

ЛЕК КОЈИ ТИГРА ПРЕТВАРА У МАЧЕ

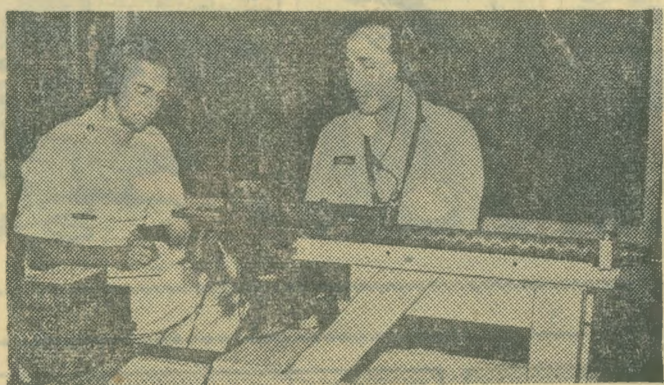
Једна лондонска фармацеутска фирма објавила је недавно на једној конференцији за штампу да је произвела лек који дивљег тигра може да претвори у питомо маче. Лек је добио назив „либријум“ и већ је испробан на многим животињама и на преко 20.000 пацијената у Америци и Енглеској. „Либријум“ делује умирујуће. Новинарима је био приказан и један филм у коме дивљи рис после примања лека постаје питом и доброћудан, и то у толикој мери да са задовољством мирише цвеће. У Енглеској је лек већ пуштен у продају али се може добити само уз лекарски рецепт.

ПУТНИЧКИ АВИОН СА ТРИ МЛАЗНА МОТОРА

Нови британски авион са три млазна мотора који ће развијати брзину од 960 км на час, од идуће године служиће за путнички саобраћај. Примаће од 30 до 100 путника. Поред уобичајена два трећи мотор је постављен иза и мало изнад пртљажног простора.

ДА СЕ САЧУВАЈУ УШИ ВОЈНИКА

Амерички медицински стручњаци у Порт Ноксу пронашли су начин да смање оштећење слуха код војника који рукују ватреним оружјем. Опити су показали да ако се за 1/3 секунде пре испаљења створи мањи звук безопасан за уво, он доводи до контракције два сићушна мишића у унутрашњем делу уха. На тај начин „заштитни механизам“ умртви уво и оно не прима много јачи пуцањ оружја.

ЕКСПЕДИЦИЈА МЛАДИХ

Средином лета једна енглеска експедиција кренула је на Гренланд да би испитала планински ланац који се протеже североисточним делом овог острва. Експедицију предводи сер Џон Хант, вођ британске експедиције која је 1953 године освојила Монт Еверест. Поред тринаесторице искусних алпиниста и научника, на Гренланд је кренула и екипа младића између 17 и 20 година који треба да обављају нарочите задатке. Млади истраживачи су пре поласка на Гренланд завршили одређену обуку којом је руководио Џон Хант.

СВЕТЛЕЋИ КЉУНОВИ

Младунци једне врсте зебе имају у кљуну, док су још голуждрави, две светлеће израслине. Јер, како би иначе брижна мајка-зеба могла у мрачном гнезду да пронађе жудно отворене кљунове својих птића? Чим младунцима порасту крила ови светлећи „сигнали“ ишчезну, јер мале зебе сад могу саме да лете и траже себи храну.

СТРПЉЕЊЕ

Природњак Јохан Паулсен обојио је 1.400 јаја од дрвета али потпуно истих као јаја 300 врста птица. Начинио је праву изложбу у музеју на острву Силт у Северном Мору а поред њих је поставио права јаја корњача, крокодила, змија, морских паса и других животиња. Обишао је свет тражећи разне врсте а „копирао“ их док још леже у гнезду. У 1959 години његов музеј је посетило 60.000 људи.

БУМБАР — ВЕНТИЛАТОР

Вероватно да никад нисте посматрали бумбарево гнездо у рану зору. Чим се сунце роди из гнезда први излети велик и снажан бумбар који се спусти на ивицу гнезда и почне да маше крилима. Брзи покрети крила стварају нарочити звук који се надалеко чује. Та јутарња вежба може понекад да траје читав час. Све до недавно сматрало се да он то чини да би пробудио остале бумбаре у гнезду.

Зоолози су, међутим, утврдили да овај бумбар узима на себе улогу вентилатора. Брзим покретима својих крила он ствара ваздушни ковитлац и захваљујући томе устајали ваздух који се током ноћи накупио у гнезду замењује се свежим, спољашњим ваздухом.

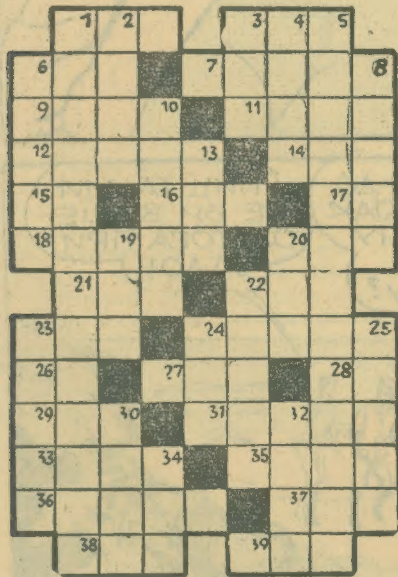
Цена чистоће

У немачком граду Ахену отворена је ових дана једна занимљива изложба која треба да покаже по коју се цену одржава чистоћа у једној великој установи. Као пример узета је зграда градске општине. За годину дана чистачице и домаћин зграде потроше 6.300 крпа за прање подова, .610 крпа за мазање паркета и 700 четки за рибање. Поред тога потроши се 620 канти течног сапуна, 3.000 килограма сапунског прашка, 7.200 кг. масти за паркет, 3.400 кг. вима и 730 бочица сидола. За прање руку чиновници општине потроше за годину дана 4.650 калупа сапуна.

Водоравно: 1) језеро у Северној Америци; 3) наш уметнички филм; 6) једноцифрен број; 7) преноћиште; 9) прилог за време; 11) град у Мађарској; 12) врста драгог камена; 14) зимски спорт; 15) иницијали нашег савременог књижевника; 16) изразити претставник врсте; 17) хемиски знак за аргон; 18) мера за површину; 20) одјек; 21) ушитак; 22) енглески социјалист-утопист (16 век); 23) троцифрен број; 24) врста грађевинског материјала; 26) хемиски знак за иридијум; 27) стара српска престоница; 28) хемиски знак за бизмут: 29) речна риба; 31) почетак трке; 33) менично јемство; 35) острво; 36) лек против маларије; 37) један инсект; 38) добитак; 39) острво на Јадрану.

Усправно: 1) име и презиме нашег познатог вајара; 2) превремени; 3) врста јелена; 4) индиски ситан новац; 5) драма од Б. Брехта; 6) врста птице; 8) град у Египту; 10) формат књиге; 13) млечни производ; 19) свеза; 20) богиња зоре код старих Грка; 22) географски појам; 23) град у Хрватској; 24) домаћа животиња; 25) наша планина; 30) недостатак; 32) планина у Грчкој; 34) личност из једне Шекспирове драме.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Босут; 6) портрет; 8) сад; 9) Ири; 11) пропланак; 14) ат; 15) рак; 16) са; 17) Епир; 19) га; 20) Ом; 21) ан; 22) ал; 23) друм; 25) ко; 26) део; 27) он; 29) срдачност; 32) Ита; 33) вод; 34) аранжер; 37) авион.

Усправно: 1) Бодо; 2) ор; 3) столар; 4) Ур; 5) теин; 6) парте; 7) траса; 8) Спа; 10 Ика; 12) прим; 13) ак; 18) пол; 19) гну; 21) Арон; 22) аорта; 23) Дечани; 24) Мосор; 25) ксн; 26) да; 28) итд; 30) Дора; 31) Овен; 35) ав; 36) жо.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Змајеви

Прављење змајева је права страст многих дечака. Он може да буде и мањи четвороугаони и већи троугласт Али змај је леп тек кад је површина „птице“ превучена шареним папиром. Ево како ћете их облепити а да не употребите више од једног табака хартије.

ТРИКОВИ СА БРОЈЕВИМА

Колико је 9 пута 0? Наравно 0. А 9 пута 0 више 1 јесте 1. Напишимо то на врху једне пирамиде и повећавајмо средње бројеве, — множитељ и сабирак:

9×0+1=1
9×1+2=11
9×12+3=111
9×123+4=?

и тако даље до

9×12345678+9=?

А одговори? Можете и не размишљајући да их допишете. Видите да је у првом задатку резултат 1, у другом 11, трећем 111, дакле увек јединице, односно увек толико њих колико показује сабирак. Већина верује у ово, а други, неповерљиви, сами израчунавају. Уверите се и ви.

☆

Поставите цифре од 1 до 9 у три реда тако да збирови хоризонталних и вертикалних редова и обеју дијагонала увек дају 15. Умете ли? Ако не, ево решења. Цифре морају овако стајати:

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Овакво постављање цифара дошло је из арапских земаља где се таквим „загонеткама“ придаје чаробна моћ па се њима украшавају зидови и врата.

☆

Напишите на парчету хартије следеће задатке множења:

1×1=1
11×11=121
111×111=12321
1111×1111=?

и тако даље.

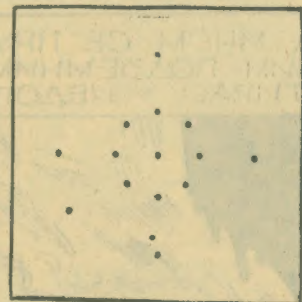
У резултату ће се појавити сваки пут као средња цифра збир јединица множеника или множитеља. Према томе ако множимо шест јединица, односно 111.111 са истим толиким бројем у резултату ће се појавити? — шест као централан број: 12345654321. Тако иде све до до 9.

ОСМОРИЦА ЗА СТОЛОМ

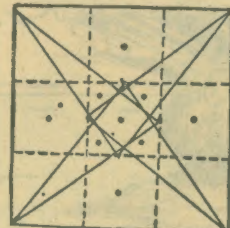
За једним столом седи њих осморо. На колико разних начина они могу да заузму место за столом? Рећи ћемо вам само да тај број није мали. Дакле, шта мислите?

(Тај број је 40.000.)

Необичан квадрат

У средини квадрата су равномерно поређане тачке. Изнад сваке од четири стране треба да се направи троугао окренут унутра. Четири троугла ће бити једнака међусобом а додириваће само по једну тачку, али ће склапати још 16 троуглова и један мали квадрат.

ЈАЈЕ И ЗЕЦ

У овалу као јаје нацртане су испрекидане линије. Исеците по тим линијама све делиће и покушајте да од њих добијете зеца. Нека вам као углед послужи слика, ако сами не умете.

... име тихоокеанског архипелага Фиџи постао је од домородачке речи Виту, што значи „велик“.

... у Сијаму никад нико није видео дивљу сијамску мачку. Није разјашњено од кога воде порекло питоме сијамске мачке.

... Москва има највећу ботаничку башту на свету. Она заузима 360 хектара, а у њој расте преко 40.000 разних врста биљака. Московска ботаничка башта има најбогатију збирку орхидеја.

... гонећи плен, пантер може да трчи брзином од 100 километара на час.

... џиновски пужеви, велики као боксерска рукавица, претстављају праву напаст за усеве у Америци. Ови пужеви имају у устима 80.000 сићушних зуба.

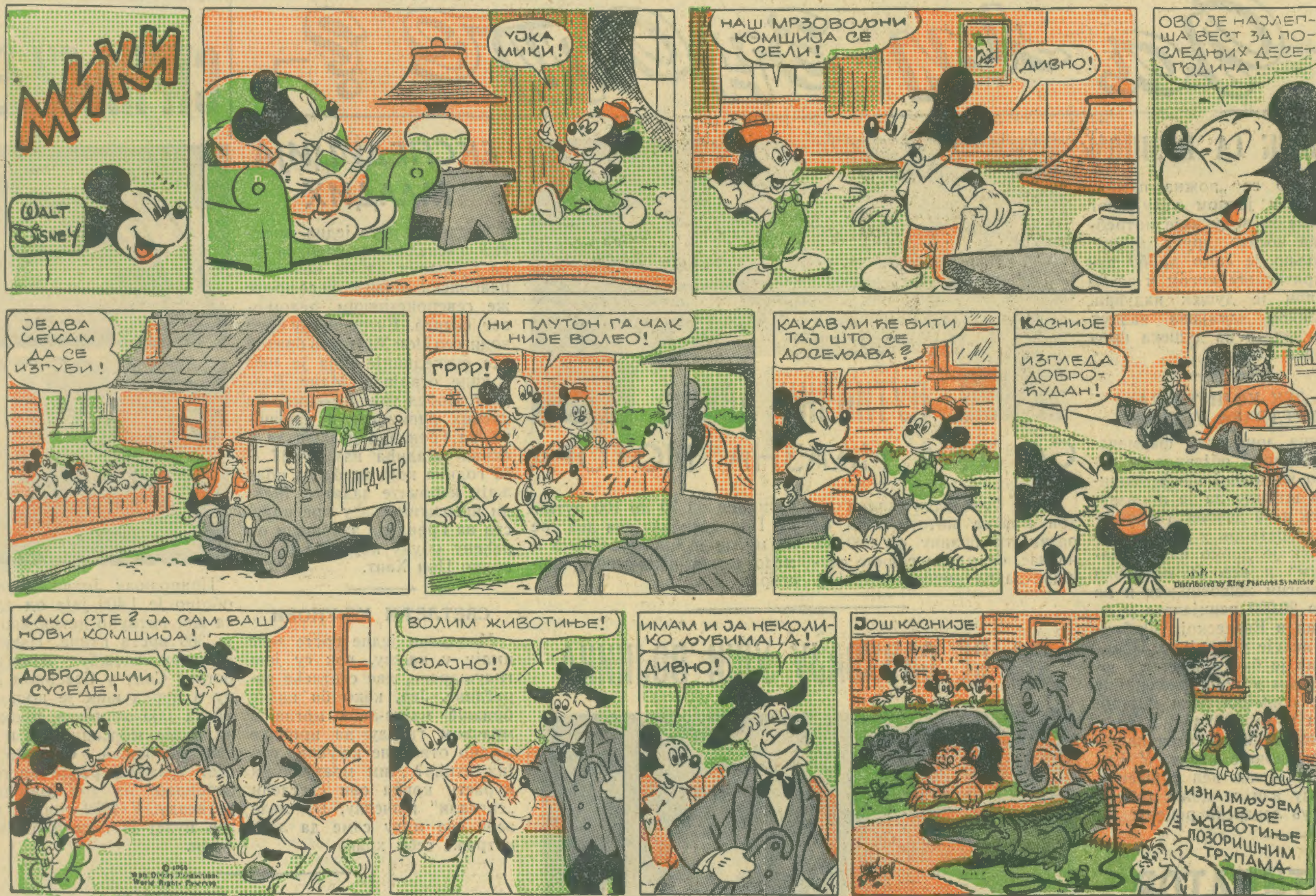
... код једне врсте азиских мајмуна из групе семнопите-

куса длака на глави израста у „фризуру“ која има облик троугла. Наука још није успела да објасни чему служи овај троугао.

... змије питони одлично пливају и гњурају.

... стари Римљани знали су за зебре које су се често појављивале у циркусу. Римљани су називали зебру хипотигрис што значи коњ-тигар. Занимљиво је да зебре уколико живе јужније имају мање пруга по телу. Тако зебре из афричке покрајине Кап имају пруге само на глави и врату.

МИКИ ПОДВАЛИО МИНИ

— Да ти нешто кажем, Мини, — рече Мики кад се вратио са пецања. Хоћеш ли?

— Добро, само да опет не буде по твом обичају „јако умно".

— Није. Кад сам данас пецао, приметио сам да рибе имају врло добар вид.

— А по чему ти то као закључујеш?

— Просто по томе што још нисам видео рибу са наочарима.

ОПЕТ О ПЕРИ ЖДЕРИ

Пера Ждера је у последње време више пута навраћао у један ресторан и зато су почели да га сматрају сталним гостом. Једног дана док је он дуго прегледао јеловник келнер га упита:

— Господине Перо, хоћете ли да вам донесем бифтек као и јуче?

— Ех, то не! Данас сам сувише уморан. То ћу други пут кад будем имао више снаге за сечење.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Ко је био Ктезија?

Шта је буцинторо?

Кад је основана Београдска филхармонија?

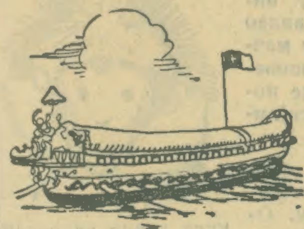
Шта је маримба?

Какве су то међународне реке?

ОДГОВОР:

КТЕЗИЈА *је био грчки историчар из V века пре наше ере. Служио је као лекар код Артаксеркса Ненона. Оставио је два дела: о Персији и о Индији.*

БУЦИНТОРО *је раскошно израђен и искићен млетачки брод. Помиње се још у 13 веку у Венецији. Служио је за*

превоз млетачких куждева и достојанственика као и за дочек страних владара.

БЕОГРАДСКУ ФИЛХАРМОНИЈУ *су основали 13-VI-1923 године чланови оркестра Опере Народног позоришта и наставници Музичке школе на иницијативу Стевана Христића, композитора који је филхармонијом и дириговао све до 1934 године.*

МАРИМБА *је црначки музички инструмент. Састоји се из древних плочица које одјекују као резонатор. Уствари то је нека врста ксилофона.*

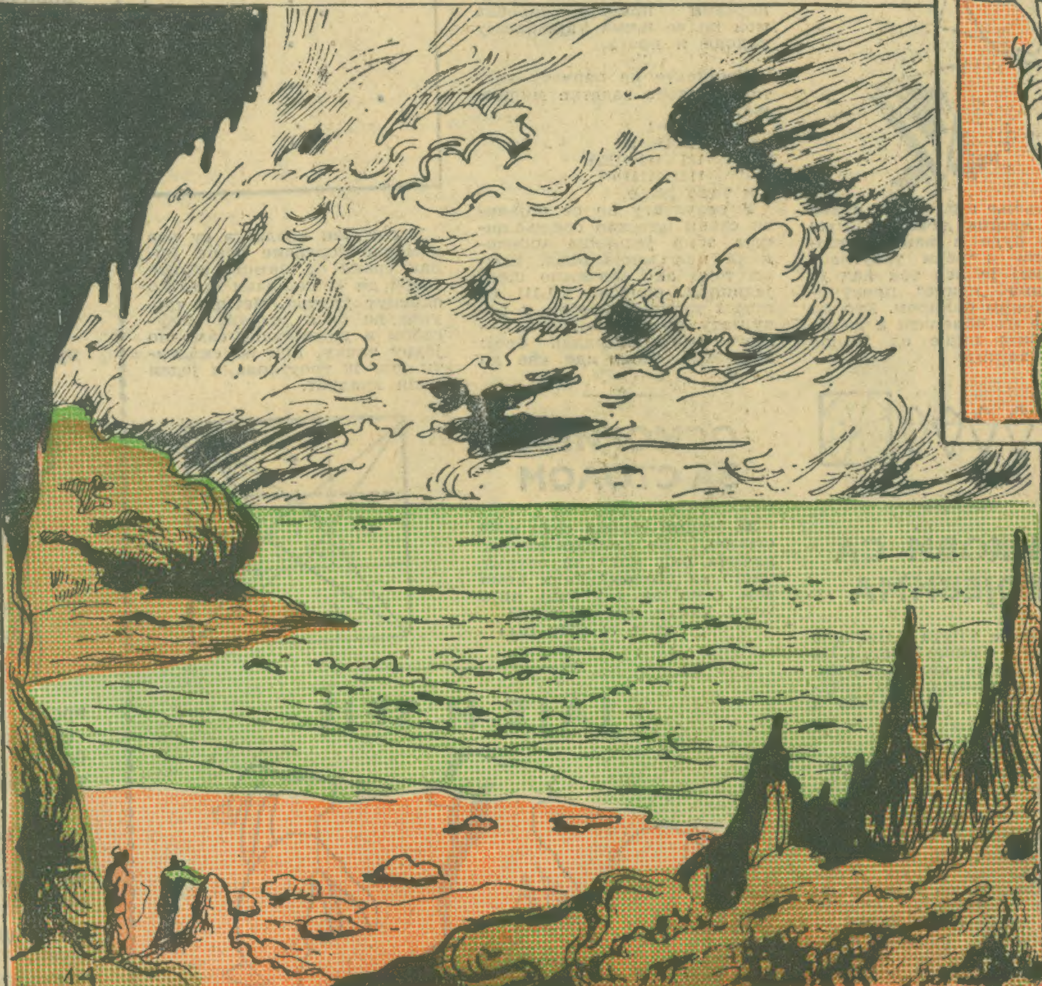
МЕЂУНАРОДНЕ РЕКЕ *су пловне и протичу кроз више држава док се не улију у море. Нарочитим уговорима је зајемчена слобода пловидбе по њима бродовима свих држава. Међународне реке су Дунав, Рајна, и друге.*

ПУТОВАЊЕ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

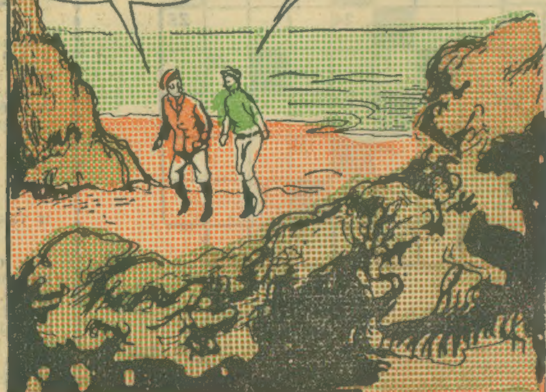
по ЖИЛУ ВЕРНУ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.